

Эхэ найхан нутагаа эд хамта мандуулаар!

БУРЯД ҮНЭН

1921 оной
декабриин 21-нээ
гарана

Бүгэдэ
арадай
газетэ

1996
ДЕКАБРИИН
12
Үбэлэй дунда сагаан
хулгана
Һарын 2
ЧЕТВЕРГ
гарагай 5
№238 (19578)
Газетын сэн
хэлсээтэ.

Гүрэн түрын, олонийтын асуудалнууд

ЯМАР ХҮН ПРЕЗИДЕНТ БОЛОХО ӨНӨТӨЙБ?

Алишье талаараа бэрхэ шадамар хүн Президент болохо юм бэээ", - гэнэ бээт. Тиигэбшье би буряад хэлэ мэдэхэ талаар Буряад Республикын Президент ямар хүн байха өнөтөйб гэнэн асуудада харюу бэдэрээд үзэхэм. Буряад Республикын Президентын хунгагдаһан саһаа хойшо хоёр жэл эрбэ. Удахагүй шэнэ Президентые хунгаха гэнэн ала ябахань ааб даа. Үнгэрһэн хугасаа соо манай республикын хүн зоной байдал улам муудаа, өөрын экономика урагшаа ябаагүй, дэлгүүрэй экономико хөгжжэ бираагүй байна. Гадна үндэһе аманай асуудалнууд манай Правительствата аргадоогүй зандаа. Энээнэй гол баримтань манай түрэлхи хэлэнэй хөгжжэ үзэхэ болгоогүй, түрэлхи хэлээ мэдэхгүй зон олон, манай хото городой залуу үетэн энээнине өргөсөөнөгүй. Манай Правительствата энэ асуудалны асуудалнуудай нэгэн гэжэ тоолохо хүсэд хэрэглэнгүй гэжэ ханагдана. Илангадаа республикын хүтэлбэрлэгшэд буряад хэлээ мэдэхгүй, харилсажа шадахагүй байхадаа, түрэлхи хэлэнэй гүн гүнзэги удхые ойлгохогүй байна. Буряад зоной нэрээр тогтоһон республика, буряад зоной гүрэнэй хэлэн байха, тиэхэдэнь ехэ аманар энэ хэлэ тоохогүй байхадань, хэр зохид байха Иймэ байдла саанань тэсэжэ болохогүй ба Буряад хэлэнэй хөгжжэ тухай би хэдэн статья бэлдэжэ ханаатгайб. "Буряад үнэнэй" уншагшадай аманараа энэ түрүүшынгээ статья дурадханаб.

Зай, тиигээд энэ табиһан асуудалаа харюу үзэхэм. Хэнэйшье мэдэһээр, буряад хэлэн гүрэнэй нэгэн гэжэ манай республикын Үндэһэн Хуулийн Конституциин) 67-дохи статьягай ёһоор амангадана. Гадна Буряад Республикын Президент гүрэнэй хоёр хэлэ (буряад, ород) мэдэхэ эрхтэй гэнэн Конституциин эрилтэ бүгэдэ зондоо гэрээшэ. Энээнине баталан, Конституциин статьянуудта хандаа.

Буряад Республикын Конституциин 4-дэхи статьягай, 71-дэхи статьягай ёһоор иигээжэ үзэхэдэнэй: "Буряад Республикын Президентээр, Буряад Республикын эрхэтэн (гражданин), Буряад Республикын газар дайда дээрэ арбан жэлһээ бага эрбэл болзор соо байһан, хунгалтын болохо дээр эрбэл жэлһээ бага бэшэ сагта ажаһууһан хунгаха эрхтэй ба Буряад Республикын гүрэнэй амануудые мэдэхэ хүн хунгагдаха өнөтөй". Энээнэй тон тодоор табигдаһан Конституциин эрилтэ гэрээшэ. Тээд энэ статья хэзээ хүсэндөө болохо юм?

Энэ асуудалда харюу болгон, Буряад Республикын Конституциин 11-дэхи бүлэгэй (гл. II) статьяны положениин) 118-дахы статьяда хандаа. Энэ статья иигээжэ тобиһолон бэшгэдэнэй: "Буряад Республикын Конституциин 71-дэхи статьягай ёһоор, Буряад Республикын Президент Буряад Республикын гүрэнэй хоёр хэлэнүүдые (буряад ба ород) мэдэхэ өнөтөй гэнэн эрилтэ хоёрдохи Президентые хунгаха хунгалта томилһон үдэрһөө эрхтэй хүсэндөө орохо".

Мүнөө иигээд хоёрдохи Президентээ аманамнай гүб даа. Конституциин зайлашагүй эрбэл хоёрдохиёо хунгагдаха Президент буряад зоной хайн мэдэхэ өнөтөй болоно. Таба-арбан үгэ харюу телевизорээр ядан тулин хэлээд өнө мэдэхэ, хүниие мэхэлэхэ саг дүүрээ. Конституциин эрилтэ эбдэжэ болохогүй, мүнөө иигээд хунгагдаха Президентэ тон тодо эрилтэ табиха өнөтөйбди. Энээнэй түрүүн гүрэнэй хоёр хэлэ мэдэхэ өнөтөй эрилтэ Президентын тушаалда амануудай кандидатдай урда тайлбарилха, хунгаха шухала. Хоёрдохиёор, гүрэнэй хоёр хэлэ мэдэхэ гэнэн Конституциин эрилтэ хайшан гээд тайлбарилха гэрээшэб?—гэнэн асуудалда харюу үзэе.

Гүрэнэй хэлэ мэдэхэ гэрээшэ ёһын тула нэгэн үгээр оролто үгэ гү, али амаршалын үгэ бэлдэ (уншаад) үнгэрхэ бэшэ, харин үндэр ехэ аманата Президент Конституциин табиһан эрилтээр арад зоной урда үгэһэн таггаригаа гүйсэд мэдэхэ, буряад хэлээр тордиһогүй арад зоноороо

золгожо шадаха байха өнөтөй. Буряад Республикын Конституциин дүүргэлтэ нарин нягта хангахаб гэнэн таггаригаа бэлүүлхэгүй, буряад хэлэ өнө тэды тухайлха хүн хэрэггүй.

Ушар тиимэһээ Президентын тушаалда кандидатдаар бэээ табиһан хүндэ табигдаха эрилтэ иимэрхүү байха гэжэ ханаганаб:

1. Тэрэ хүн телевизорээр арад зондоо хандажа, буряадаар үгэ хэлэжэ шадаха байха өнөтөй. Тиэхэдэ бэлэн текст уншаха бэшэ, харин өөрынгөө ханал бодолые (программая) ехэнхи сээжээр хэлэхэ өнөтөй гэжэ ханагдана.
2. Зоной талаһаа ороһон элдэб мэдүүлгэ, гомдол, бэшгүүдые уншаад, оршуулашагүйгөөр удхыень ойлгохо, харюу үгэжэ шадаха өнөтөй.
3. Гүрэнэй хэлэн дээрэ гарадаг "Буряад үнэн" газетын алишье хуудалһан дээрэ бэшгэдэнэй статья уншаад ойлгохо, удхыень хөөржэжэ үгэхэ шадабаритай байха шухала. Гүрэнэй үндэр дээдэ тушаалтан гүрэнэй хэлэн дээрэ гарадаг ори ганса газетэ дээрэ юу бэшгэнэб, хүн зон юу захиһаб, шүүмжэлнэб гэжэ мэтэ ханамжануудые ходо мэдэжэ, тэндэһээ республика доторхи байдалаа ойлгожо байханы тон шухала ха юм.
4. Олоной урда гарада, ажабайдалай гол шухала асуудалнуудаар буряад хэлэн дээрэ үгэ хэлэжэ шадаха өнөтөй, хүдөө нотагта ябахадаа, буряад хэлэн дээрэ зоноор харилсаха, хөөрлэдэжэ шадаха эрилтэ табиха байнабди.

Президентэ кандидатдаар дэбжүүлгэдэн хүндэ грамматика мэдэхэ эрилтэ табихагүй гэжэ ханагдана. Эдэхэн дээрэ дурсагдаһан эрилтэнүүд хүндэ хүшэр бэшэ, мүнөө үеын байдалаар таараха гэжэ ханагдана. Эдэ эрилтэнүүдые хайшан гээд бэлүүлхэ гэрээшэб?

Һаяын сагта Арадай Хуралай тогтоолоор энэ шадабари элирүүлэн шалгаха гүрэнэй комисси тогтоохо хэрэгтэй. Тэрэ комиссийн гэшүүд буряад хэлэ хайн мэдэхэ 5-7 хүнөө бүридэхэ гэжэ ханагдана. Буряад хэлэ мэдэхгүй хүн энэ комиссийн гэшүүн боложо шадахагүй ааб даа. Энэ комиссийн бүридэлдэ Арадай Хуралай депутат, буряад хэлэ бэшгэй факультетэй эрдэмтэд, "Буряад үнэн" газетын ажалһан, ВАРК-ын толгойлогшодой нэгэн, уран зохёолшод гэхэ мэтэ зон оролто, таараха гэжэ ханагдана. Энэ комиссийн тогтоолоор манай республикын эрхэтэн Президентын хунгалтада кандидатдаар орохо эрхтэй болохо гэжэ дурадхана байнаб.

Хуулида үндэһэлэн тулгатай иимэ тогтооло абаха гэхэдэ, олоһон зон хүндэлдэхэ байха. Илангадаа буряад хэлэ мэдэхгүй, мэдэхэ гэжэ оролдоогүй, заагагүй ноён болохо ханаатай зон нилээдгүй ехээр эсэргүүсэхэ, элдэб янзаар хүниие зэмэлхэ байха. Яһанай илгаа (национализм) гаргана гэхэһье нэгэн дайрадажа магадгүй, урданай янзаар булта зоние дараад байха дуратай зон биил гэрээшэ. Зарим нэгэн хүниие баһан татажа, буряад хэлэ бага сага мэдээд, аман дээрэ хүндэлөөд ябахада, хүрөө гэхэһье ушар гаргажа болохо байна. Бүгэдэ зоной дэмжээгүй байбал, энэ асуудал шиидхэхэнь хүндэхэн байжа болохо.

Тиимэһээ энэ минии ханамжые бүгэдэ зон зүбшэжэ, "Буряад үнэн" газетын хуудалһануудта ханалаа бэшгт гэжэ ехэтэ гуйха байнаб. Ородоор бэшгэдэг нүхэд бэшэ газетэнүүд дээгүүр бэшэхэ бээ гэжэ ехэтэ этигэнэб. Гадна энэ статья ВАРК болон Арадай Хурал хаража үзэхэ, зүбшэхэ бэээ. Тэдэнэй хүтэлбэрлэгшэд харюу болгон, газетэдэ Буряад Республикын Конституциин эрилтэ дүүргэхэ талаар ханамжые тайлбарилжа үгэхэ бээ гэжэ найдаха байнаб. Энэ статьягаар таанадта сэхэ хандаба гэжэ ойлгохо өнөтөй.

Хүндэтэ нүхэд! Бүгэдэ зон ханалаа нэгэдээд, Буряад Правительствын урда энэ ехэхэн удхатай асуудал гэдэргээ сухарингүй шанга табиал гэжэ урлалха байнаб.

Б. РЫБДЫЛОВ, ажалай ветеран.

Хэжэнгэ гогсон.

ЭНЭ ДУГААРТАМНАЙ:

- ӨӨНЭДӨӨ ӨӨДЭНЬ ТАТААГҮЙ ҺАА... 2
- АШАГТАЙ АРГАНУУДЫЕ БЭДЭРХЭ 4
- Буряад ороной элитэ уран зохёолшо, драматург Д. Батожабайн түрээһөөр 75 жэлэй ойдо 6-7

Декабриин 12—Россин Федерациин Конституциин Үдэр АДЛИ ТЭГШЭ ЭРХЭТЭЙ БАЙХАДАА

Россин Федерациин Шэнэ Конституци 1993 оной декабриин 12-то бүгэдэ арадай дуугаа үгэлгын дүнгүүдээр баталан абтанхай гээд мэдэнэбди.

Тус Конституциин 1-дэхи статья соо "Россин Федераци (Росси) республиканска хүтэлбэрин гүхэлтэй бүрин эрхэтэ, хуули өнөтө, демократическа, федеративна гүрэн мүн" гэжэ хэлэгдэнэ. Түрүүшын статья соо Россиннай ямар түрэн бэ-гээд дүүрэн, тодорхой тайлбари үгтэнхэй. Бүмбэрсэг дэлхэйн демократическа хүгжэлтын замда гараһан бүхы түрүү гүрэнүүдэй Конституцинууд соо иимэрхүү тайлбари үгтэнэн байдаг гэхэдэ, адуу болохогүйл ха.

Россин Федерациин олон үндэһе яһанһаа бүридэнэн гүрэнэй Үндэһэн Хуулийн эгээн шухала бүлэгһынь гэхэдэ, "Хүнэй ба эрхэтэнэй эрхэнүүд болон сүлөөнүүд" болоно.

Буряад оронойнай ажалһад Россин Федерациин Конституцида түшгэлэн, тэрэниие хүтэлбэри болгон, Буряад Республикын Конституци 1994 оной февралын 22-то баталан абахадаа, "Хүн, тэрэнэй ами наһан ба энхэ элүүр байлга, эрхэнүүд ба сүлөөнүүд Буряад Республика дотор эгээн дээдын баялиг мүн болоно. Тэдэниие мэдэрлэгэ, сахилга, аршалан хамгаалга—гүрэнэй гол шухала уялга мүн" гээд бэшгээтэй байхадань, урматай, хайшаалтайһые гээд онсолло.

Россин Федерациин Конституци—Росси дотор ажаһуудаг бүхы арадуудай ажабайдалай ба ажаһуудалайн үндэһэн хуули болодог байһан тула эрхэнүүдээ, сүлөөнүүдээ хайнаар мэдэржэ, арад зонойнгоо урданай баян соёлые, уг заншалые хүгжөөн хэргээхэ, ямарһые шажаанда сүлөөтэйгөөр шүтэхэ, хүн бүхэн түрэлхи хэлээ шудалха, хэрэглэхэ, хуралсалаа, зохёохы ажалаа сүлөөтэйгөөр шэлэхэ дүүрэн эрхэтэй.

Россин Федерациин шэнэ Конституци үргэн Эхэ оронойнай ямарһые булан хизаарта ажаһуудаг хүнүүдтэ адли тэгшэ эрхэнүүдые сүлөөнүүдые олгодог байхадаал, үнэтэй сэнгэй байна гээд онсолхо шухала.

СТАРЕЙШИНЭНУУДЭЙ СОВЕДЭЙ ЗАСЕДАНИ

Буряад Республикын Президент А. В. Потаповай хүтэлбэри дор республикын Старейшинэнүүдэй заседани боложо, залуу үетэниие хүмүүжүүлэ тухай асуудал зүбшэн хэлсэгдэбэ. Тус асуудалаар республикын Эрдэм хуралсалай министр С. Д. Намсараев, Физическэ культура, спортын талаар комитетэй түрүүлэгшэ С. В. Мантуров хуряангы элдхэлһнүүдые хэбэ.

Залуушуулые хүмүүжүүлэ тухай асуудал мүнөө, дэлгүүрэй экономикаго орожо байһан үе сагта илангада ойлгосогүй болоод байна. Мүнөө бүхы хургуулинуудта гансал хуралсал үнгэрэгдэжэ, харин хүмүүжүүлгын хүдэлмэри ябуулагдахала болонхой. Урдань хүмүүжүүлгын хүдэлмэри бүхы хуралсалай гол хубинь болодог байгаа, гэжэ С. Д. Намсараев хэлэбэ. Үнэхөөрөөшье, мүнөө залуу үетэн баруунай оронуудай угда шанараараа бирагуйхэн кино болон видеофильмүүдые хараад, бүхы сүлөө сагаа үнгэрэгдэг байна ха юм. Залуушуулай сүлөө саг тухай газетэнүүдтэһые хайнаар бэшгэдэггүй, общество доторһые тус асуудал зүбшэн хэлсэгдэггүй байһаар гэжэ хэлэгдэбэ.

Старейшинэнүүдэй соведэй гэшүүд И. А. Батудаев, И. И. Болдогоев, Н. В. Бутуханов, М. Ц. Гармаев болон бусад үгэ хэлэжэ, залуу үетэниие хүмүүжүүлэхэ асуудалаар дурадхалнуудые оруулан байна. Жэшээлхэдэ, тус асуудалаар эрдэмэй-практическа конференци үнгэрэгдэхэ, тусхай программа зохёохо гэхэ мэтэ дурадхалынь республикын Президент А. В. Потапов түгэсхэлэй үгэ хэлэхэдэ, хайшаан дэмжэбэ.

С. ОЧИРОВ.

Дэлгүүр: зүбшэхэ зүйлнүүд

ӨӨНЭДӨӨ ӨӨДЭНЬ ТАТААГҮЙ
НАА...

Буряад Республикын Экономикын министрствэдэ районуудай захиргаануудай гулваанарай орлогшонорой хабаадалгатай семинар-зүблөөн боложо үнгэрбэ.

Экономикын министр Н.И.Атанов республикын социально-экономическа байдал тухай мэдээсэл хэжэ, мүнөөнэй шахардуу байдалаа гарах аямар арганууд бии гээшэб гэхэн бодомжонуудаа элирхэйлээ.

Байгуулагданаан саргаа министрство ямар ажал ябуулааб? Нэгэдэхээр гээбэл, 1996-2005 онуудай хугасаада республикын социально-экономическа хүгжэлтын Программа зохёон табигдаа.

Юрэнхидөө, хуулинуудай болон нормативна актуудай талаар гүйсэд бэлэдхэлтэйгээр 1997 ондо орохоннай гэжэ министр тэмдэглэбэ.

Район бүхэн өөрын онсо шэнжэтэй. Жэшээлбэл, Түнхэнэй район националын паркын эрхэ байдалда, Ахын район алта малтан абалгатай холбоотой гуримда яагаад хүгжэхэб гэжэ бодожэ үзэхэ хэрэгтэй.

Республикада эд асаралгаһаа эд ондоо тээшэн абаашалга холо үлүү гэхэ гү, али 3 триллион түхэр гүүрөөр ехэ болон.

Гүрэнһөө энэ жэлдэ абтаагүй трансфертын хуби ерэхэ жэлдэ магад үгтэхэ гү? Угы. Хүн зон мүнөөнэйхиһөө бүри үгырхэ гэхэн уридан багсаамжалал алдуугүй.

З а х и р г а а н и и е хүгдэлбэрлэгшын гол зорилго юунбэ? Бюджет зүбөөр зохёон табида, олзын хубиены бүрилдүүлэхэ гэхэн удхатай.

дэмжэхэб? Түрүү районууды дэмжэхэбди гээд Н.И.Атанов тэмдэглэбэ. Харин бусадтайн хүдэлхын тула гээгдэнги ба депрессивнэ гээд илгаруулха хэрэгтэй.

Республикын районуудаар абаад үзэхэдэ, депрессивнэ районуудай тоодо, жэшээлбэл, Мухар-Шэбэрэй, Хорин районууд, Улаан-Үдэ, Северобайкальск хотонууд, гээгдэнги — Баргажанай, Бэшүүрэй, Зэдын, шахардуу байдалтай — Захаминай, Загарайн, Кабанскын, стратегическэ онсо байдалтай — Хяагтын, Түнхэнэй, Хойто-Байгалай гээд оролсоно.

1997 ондо инвестиционно нөөсөнүүд тон бага байха. Хэрбээ 540 миллиард түхэр гүй хэрэгтэй наа, бюджет соо оройдоол 119 миллиард хараалагдаа юм.

Акцияонернэ хизаарлагдамал харюусалгатай бүлгэмүүдэй ажахы ажал ябуулгада хамааран орохын аргагүй гээшэ.

Эд бараанай-мүнгэнэй эрьсэдэ гүрэнэй хиналта нэбгэрүүлхэ шухала. Мүнөө 800 миллиард түхэр гүй налог татабариаһаа далда саагуур эрьсэдэ юм.

Мүнөө үедэ хүдэлгэгдэжэ байгаа предприятинууды 3 бүлэг болгон хубаамаар.

Нэгэдэхинь — ажамидархада түрүүшын ээлжэндэ хэрэгтэй предприятинууд, онсолбол, гэрбайрын-коммунальна ажахы, эдэе хоолой хангалын албанууд.

Түрүүшын бүлэгтэ хизаарлаггатай тарифууд тогтоогдохо наа, хоёрдох бүлэгтэнь хүдэлгэхын тула материална үйлдэбэрийн бага секторнууд болон хубаарилбал, ажал ябуулгань аша үрэтэй байха.

Социальна объектнүүды Улаан-Үдэ хотын жэшээ дээрэ абаад үзэбэл, бүхыдөө — 100 процент, городой "ээм" дээрэ даалгагданай.

Эрдэм хуралсалай министрствэдэ анхандаа ашагтай дурадхал оруулаа нэмди, теэд тэрэмнай дэмжэгдэггүй гэжэ экономикын министр тэмдэглэбэ.

Аймагуудай экономическа албануудай, статистическэ управлениин, налогово албануудай, финансово таһагуудай хүдэлмэрилэгшэдтэй үе-үе болоод уулзажа байдаг болохоннай.

Удаань министрэй нэгэдэхи орлогшо Э.М.Елаев районуудта социально-экономическа хүгжэлтын програмууды яагаад табихаб гэхэн темээр зүбшэл, забаринуудаа дурадхаба.

Семинар-зүблөөндэ хабаадагшад ажабайдалнаа баримтануудта үндэһэлэн, һанамжа, бодомжонуудаараа хубаалдаа.

Г. ДАШЕЕВА, газетын тусхай көрр.

БУРЯД РЕСПУБЛИКЫН ПРЕЗИДЕНТЫН

ЗАРЛИГ

АРХИИН ПРОДУКЦИ ҮЙЛЭДБЭРИЛГ БА ХУДАЛДАЛГЫЕ ГУРИМШУУЛХА

ТУХАЙ

Буряад Республикада экономикые ба социальна ажабайдалы хүтэлбэрлгын онсо гуримые тогтооһонтой дашарамдуулан, Буряад Республикын бюджетгэ налогой оросо дээшлүүлхын, архиин продукция үйлдэбэрилдэг республиканска предприятинуудта тогтууритай хүдэлмэриие хашгахын тула иигэжэ тогтооноб:

1. 1997 оной январин 1-нээ тэрэнэй территорияһоо гадуу үйлдэбэрилэгдэн этилэй спирт болон хара архиие Буряад Республикада зөөжэ асаралга ба худалдалгые хорихо.

2. Буряад Республикын Правительствоа архиин продукция үйлдэбэрилгын ба эрьсын хойноһоо хиналгын онол арганууд болон тус Зарлигай эрилтэнүүды эбдэдэг хүнүүдэй харюусалгы тодорхойдог, мүн Буряад Республикын Арадай Хуралда харагда зэргэтэй асуудалнуудаар хуули гуримта бүлэг документнүүд гурбан неделиин туршада бэлдээд, Арадай Хуралай үзэмжэ оруулха.

3. Буряад Республикын Хүдөө ажахын ба эдэе хооло министрствэдэ (Семёнов Б.Ц.) хэрэгтэй хэмжээнэй, ассортимент ба зохио шанарай хара архи үйлдэбэрилгэдэ гүрэнэй захил 1997 оной январин 1 хүрэтэр бүридүүлхэ.

4. Зөөрин түхэл янза ба албан зургаанай үзэлхээ дуудыангуу Буряад Республикын территория дээрэ оршодог, архиин продукция оптово ба рознично худалдаа наймаа бэлүүлдэг ажахы эрхилэлгы бүхы субъектнүүдтэ "Россин Федерациин территория дээрэ үйлдэбэрилэгдэн архиин продукция инвентаризацилгы үнгэргэлгын гурим баталха тухай" Россин Федерациин Правительствоын 1996 оной октябрийн 31-нэй № 1304 Тогтоолто зохилдуулан, 1996 оной декабрийн 30-най байдалаар архиин продукция инвентаризацила гүйсэдхэхэ.

5. Буряад Республикын Экономикын министрствын дэргэдэжэ Үнэ сэнгүүдэй комитедтэ (Карпуков В.И.) Буряад Республикада үйлдэбэрилэгдэдэг архиин сэнгүүдэй зохилдол бэлүүлхэ.

6. Тус Зарлиг албанай ёһоор толилогдоһон үдэрһөө хүсэндөө орохо.

Буряад Республикын Президент А.В.ПОТАПОВ

Улаан-Үдэ хото, Правительствоын байшан, 1996 оной декабрийн 9, № 420.

БУРЯД РЕСПУБЛИКЫН ПРЕЗИДЕНТЫН

ЗАРЛИГ

НЮТАГАЙ ТЕЛЕФОННО ХЭЛХЭ ХОЛБООНОЙ ҮЗҮҮЛДЭГ АША ТУҢАНУДАЙ ТҮЛӨӨ ТАРИФУУД

ТУХАЙ

Буряад Республикада экономикые ба социальна ажабайдалы хүтэлбэрлгын онсо гурим тогтооһонтой дашарамдуулан, иигэжэ тогтооноб:

1. Предприятинуудта, эмхи зургаануудта, хүн зондо гол телефонно аппарат ашагланай түлөө абонементтэ түлбэрийе, гол телефонно аппарат табиһанай түлөө түлбэрийе Буряад Республикын Правительствоын урда тээнь тогтооһон хэмжээгээр 1997 оной I кварталдай эсэс хүрэтэр тэрэ зацдань орхихо.

2. Тус Зарлигы бэлүүлгын хойноһоо хиналта Буряад Республикын Правительствоын Түрүүлэгшын орлогшо А.Н.Жильцовто даалгаха.

3. Тус Зарлиг толилогдоһон үдэрһөө хүсэндөө орохо.

Буряад Республикын Президент А.В.ПОТАПОВ

Улаан-Үдэ, Правительствоын байшан, 1996 оной декабрийн 10, № 422

НЮТАГАЙМНАЙ ХУБУҮНЭЙ ДУРАСХААЛДА

Аяр холын Мельбурн хотодо Буряад ороноо суурхуулан нютагаймнай хубүүнэй харуулан түрүүшын амжалта бүхы түби дэлхэйн боксернуудай мэргэжэлтэдэй дунда хэды ехэ омогорхоо, гайхал татаа нэм бэ!

Ушарын хэлэхэдэ, боксоор нэгэдэхи разрядтай болоһон Владимир Сафронов Олимпын тэрэ нааданууд дээрэ совет ороной түрүүшын чемпион болоо нэм шуу.

Байгша ондо Владимир Сафронов 65-тай болохон нэн. Манай республикын олонитэ, боксернууд, хани пүхэдынь Олимпын наадантай чемпион болоһон хубүүнэйгээ шанда хүртэхын түлөө мурьсоо жэл бүри үнгэргэдэг болонхой. Байгша ондо энэ мурьсоон декабрийн 12-15-най үдэрнүүдтэ авиазаводой "Рассвет" гэжэ соёлой ордон соо үнгэргэдэхээр хараалагданхай.

наадануудай календарьта оруулагданаан мурьсоондэ Россин область, хизаарнуудай р е с п у б л и к а н и у д а й суглуулагдамал команданууд хабаадалсадаг болоһон гэшлэ. Наадаанда түрүү нуури эзлэн боксерто "Россин спортын мастерай" нэрэ зэргэ олгогдодог болоһон байгаа. Тиин энэ мурьсоон дээрэ шалгаржа гараһан хэдэн олон боксернуудай удаадахи жэлүүдтэнь өөрынгоо ороной, Европын, Азийн, дэлхэйн, Олимпын наадануудай чемпионууд боложо, гарадагые мартажа болохоор аал?

Хэнэйшье мэдэлээр, зашналта болоһон наада эмхидхэхэ, үнгэргэхэ болоходо мүнгэн хэрэгтэй аабдаа. Энэндэ Улаан-Үдэ хотын коммерческэ болон бусад бүлгэм, эмхинууд урда мэтэ туһалха бээр гээд найдаха, хүдэлхэ болонобди.

Б. ЦЫРЕМПИЛОВ

АШАГТАЙ АРГАНУУДЫЕ БЭДЭРХЭ

(Буряад Республикын промышленнигуудай, олзын хэрэг эрхилэгшэдэй холбооной 5-дахи съездһээ тэмдэглэлнүүд)

Тус холбооной байгуулагдаһаар табан жэл болоһонтойнь дашарамдуулан, Буряад Республикын Президент Л.В.Потаповай амаршалга Буряад Республикын Правительствын Түрүүлэгшын орлогшо Л.П.Табалаев уншажа, съезддэ хабаадагшадай алыга ташалгаар угтагдаа.

Удаань Буряад Республикын промышленнигуудай, олзын хэрэг эрхилэгшэдэй холбооной президент, локомотив-вагон заһабарилгын заводай директор А.С.Коренев элидхэл хэхэдээ, Россин бюджетдээ мүнгэнэй ерэлгын удааралга, республикымнай бюджетде бага болголгоһоо уламжалан, предприятинууд улам хүндэ байдалда ороно гэжэ тэмдэглээ.

Ушар иимэхээ үнгэрэгшэ 9 харын туршада урда жэлэйхидэ орходоо, хүдэлмэришэдэй салин 5 процентээр доошолоо. Бүхы Россин хүн зоной 25 процентнь ажаһуудалай эгээ бага хэмжээнһээ бага олзотой гэбэл, манай Буряад орондо 60 процент болоо гэжэ харагдана.

Иимэ эрхэ байдалда үйлдбэрийн доройтолгыг тогтоохо, предприятинуудайнгаа байдалынь хайжаруулаха, хүдэлмэришэдэй хууринуудыг олошоруулжа, өөһэдэньгөө продукци худалдалгыг ехэдхэжэ, зоний социальна байдалыг хурсадалгыг хуларуулаха зорилго табигдана.

Гэхэтэй хамта, гүрэнэймнай, республикымнай зоной салин хүлһээ, пенсией саг соогоо абажа шадахаяа болихо тума энэ байдалыг саг зуураар хуларуулаха зорилготой хуулинууд абтажа, предприятинуудай өөдэлхэ һүүлшынь арга боломжыг таһална. Татабари, налогын гурим манда туһална бэшэ, улам шанга абаргаар бажууна.

Гэхэтэй хамта промышленнигуудай, олзын хэрэг эрхилэгшэдэй холбоон Арадай Хуралай депутадуудтай хамта "1996 оной республикын бюджет тухай" хуули гаргалгада нэмэлтэ, хубилалтануудыг оруулжа шадаа. Тодорхойлол, саг зуураар, али хүдэлгэгдэхээ болуулагдаһан түхээрэлгэнүүдэй түлөө алба татабаринаа сүлөөлөө.

"Хүдэлмэришэд болон алба хаагшадта салинай үриг халгааха хэмжээнүүд тухай" Президентын Хуули гаргалгада баһал туһалаа гэжэ хэлэмээр.

Промышленнигуудай, олзын хэрэг эрхилэгшэдэй холбооной эдэбхээр 30 депутадаа бүридэһэн "Содружество" бүлэг эмхидхэгдэнхэй. Мүн депутадууд болон промышленнигуудай, олзын хэрэг эрхилэгшэдэй холбооной түлөөлэгшэдһөө бүридэһэн Буряад Республикын Президенттэй уулзажа байха бүлэг эмхидхэнхэйбди.

Гэхэтэй промышленнигуудай, олзын хэрэг эрхилэгшэдэй холбооной түлөөлэгшэдһөө бүридэһэн Буряад Республикын Президенттэй уулзажа байха бүлэг эмхидхэнхэйбди, гэхэтэй промышленнигуудай,

олзын хэрэг эрхилэгшэдэй бүтээжэ байһан юумэнүүд болон саашанхи зорилгонууд тухайнь А.С.Коренев дэлгэрэнгыгээр хөөрөжэ үгөө.

ҮЙЛЭДБЭРИШЭДЭЙ ҮГЭ СЭНТЭЙ

Үгэ хэлэгшэдэй һанамжануудыг тобшохоноор танай һонорто дурадхал.

Акционернэ "Улаан-Үдын нарин сэмбын мануфактура" бүлгэмэй генеральна директор К.П.Альцман:

- Манай предприятие баяжанхай, һайн предприятинуудай нэгэн гэжэ һанашадаг. Нээрээшье, 40 жэлэй туршада предприятидээрээ иимэ һайн журам хараагүйб. Гэхэтэй хамта арай шамайхан лэ урдахия хаахаджа ябанабди. Хүдэлмэришэднай багахан салинтай. Дунда зэргэнь 700 мянга болохо. Саг соогоо абадагбди.

Үнэн дээрээл һалажа байна гэшээбди. Хүдөөлэлгэндэшье үгэхэ мүнгэн заримдаа олдоногүй. Командировкодо эльгээхэ аргагүйдэнбди. Эдэ бүгэдэ доторой дэлгүүргүй байһанһаа болоно. Үнэндөө үгы бэшэ, бии. Теэд 3 миллиардһаа бэшэниинь булта андалдаан болошоходонь, хаанаһаа манда мүнгэн байхаб? Пенсийн жасаһаа эхилээд, налог татабаринууд гансал мүнгөөр абана ха юм. Гүрэн соохи мүнгэнэймнай оройдоол 17 процентнь зоной гарта байна.

Иимэ эрхэ байдалда гүрэнэй хуули зохёон табилгын, гүйсэдхэлгын засагууд, промышленнигууд, олзын хэрэг эрхилэгшэдэй холбоон бултал зэргэ хуужа, саашадаа яжа ажамидарха тухайдаа бодожо үзэхэ саг ерээ.

Манай предприятиин хүдэлмэришэдэй 30 процентнь һайн хууна. 40 процентнь бэрхэ, мэргэжэлтэ хүдэлмэришэд, үлдэгшэ 30-е эрхэлжэ харабал, үгы гэхэгүй, туһамаршад. Предприяти бүхэндэ иимэл зон байна ха юм даа.

Бидэ эд зөөригээр, мүнгээ хайша хэрэгээр һалгаахагүйн түлөө бултал оролдохо, предприятидаа эгээл хэрэгтэй зэргэдэнь хүдэлмэришэдыг бариха ёһотойбди. Юундэ бидэ бултыг тэжээжэ байха болонобди? Хүн бүхэн ажаһууа мөрөө бэдэрэг лэ, өөһэдэнь эмхи, предприяти нээг лэ даа. Үгы бод, бидэ өөһэдөө туража үхэхын туйлда хүрэхэдди.

Мүнөө Правительствамнай хэн ажамидаржа шадахаб, хэн үгыб гэжэ хаража эхилбэ. Гурбан жэлэй урда тээ иимэ ажал ябуулаа һаа, шүүбэритэй байгаа.

Үнэтэ саархануудаар хүдэлхын тула юундэ заал һаа, Америкэ гү, али Москва, Новосибирск, Эрхүү ошожо хураха болоо зонбибди.

Правительствамнай эндээ маниие хургаха, заан хүтэлбэрилхэ мэргэжэлтэдтэй, аргатай ха юм.

Акционернэ "Паритет" бүлгэмэй генеральна директор А.С.Ковалев:

- Нэгэ гүрэндогтор байбашье, ондо ондоо эрхэ байдалда хүдэлнэбди. Эрхүүгэй областиин модо болбосоруулдаг предприятида 1 киловатт-час зайн галай түлөө 30 түхэриг түлэнэ. Бидэндэ 170 түхэриг болоно. Тиэхэдээ үйлдбэрилхэн продукциимнай өөрын сэнгэй үнэтэй байхань гайхалгүй. Үшөө апрель һарада зөөригөө налог абалгыг болуулаха тухай хэлсээд, энэнэ хүсэлдөөгүй.

Хари гүрэнһөө мүнгэ һомололго тухай хөөрөлдэдэгбди. Барисаалха, һөөргөн бусааха зөөри тухай хуулин гараагүй сагта хэн манда мүнгэ үгэхэб?

Хүтэлбэрилгын аппаратадыг үсөөрүүлхэ хэрэгтэй. Тиэхэдээ гансал тоогоорнь бэшэ, харин тонашаг оншыень олохо, хараха хэрэгтэй.

Улаан-Үдэ хотын мэрий уялгануудыг дүүргэгшэ А.Г.Прейзнер:

- Хотымнай бюджетэй гаргашын 740 миллиардда хүржэ байхадань, олзымнай хуби оройдоол 610 миллиард болоно. Экономикын талаар хүшэр хүндэ байдалда орожо, онсо байдалай хэмжээнүүд абтана. Халуу дулаанай, транспортын талаар байдалыемнай булта мэдэжэ байнат. Үнгэрхэдөө, оройдоо хоёрхон лэ хургуули мүнөө үедэ хүдэлнэ, - гээд, хотынгоо албануудай байдалтай танилсуулна.

Промышленностиин, транспортын, элшэ хүснэй талаар министр В.В.Перелаяев:

- Гүрэндэмнай болоһон ниитын болон экономика байдал харахада, дээрһээ уруу зорюута хэгдэһэн шэнги болоно. Юуб гэхэдэ, өөһэдэньгөө үйлдбэрилхэн продукци худалдажа абахаар ондоо тээһээ асаруулжархибал, ашагтай гээд өөһэдэньгөө предприятинуудһаа буруу харана һэм шуу. Тэрэ зуура үнэтэйшье һаань, өөһэдэньгөө продукци хэрэглээ һаамнай, республикадаманай ашагтай гэжэ мүнөөдэрэй байдал харуулна.

Тиимэхээ промышленностиин уналгыг тогтоохын тула саг зуурааршье һаань, мүнгэ һомололго хэрэгтэй. Тиигэжэ предприятинуудаа хүгжөөхэ, өөһэдэньгөө продукциар ороноо хангаха болоно.

Мүнөө гүрэнһөө мүнгөөр хангагдаагүйшье һаа, олон промышленна предприятинууд үнгэрэгшэ жэлэйхидэ орходоо, һайн үрэ дүнгүүдыг харуулаа, - гэжэ олон баримтануудаар министр гэршэлээ.

Россин промышленнигуудай, олзын хэрэг эрхилэгшэдэй

холбооной территориальна управлениин начальник **В.В.Егоров** амаршалгын үгэ хэлэжэ, Россин промышленнигуудай, олзын хэрэг эрхилэгшэдэй холбооной президент Вольскиин гар табилгатай диплом республикын холбооной хүтэлбэрилэгшэдтэ барюулба.

- Бодомжотой экономика хүгжэлтэ гүрэндэмнай хэрэгтэй. Нэгэдэжээр, мүнгэ һомололгыг бээлүүлхэ эрилтэ табиha. Тиигэжэ гансал предприятига хүгжөөжэ, өөһэдэньгөө продукци үйлдбэрилгыг дэмжэхэ. Хоёрдохи эрилтэ хадаа хүдэлмэришэдэй салин түлүүлхэ. Гурбадахаяр, гүрэнэй банкда орохогүй, гансал промышленностьда эрхэдэхэ мүнгэтэй болохо. Энэ хадаа урда урдаһаа үригэ түлэлсэхэ үнэтэ саархан болоно.

Удааахи эрилтэ хадаа налог татабарид хубилгаха ёһотой, татабарид орходоо, салин түлэлгэ шухала бшуу. 1997 оной январин 1-һээ багшанарай, врачнарай салин нэмээгдэхэ ёһотой гэжэ һананабди...

Буряад Республикын хүдөө ажыхын болон эдэе хоолой министрэй орлогшо П.М.Болонез:

- һэргээн шэнэдхэлгын эхилхэн сагһаа гансашье хүдөө ажыхы бэшэ, алишье талаараа гэдэргээ ябаһандал байдал үзэгдэнэ.

Дэлгүүрэй харилсаанай талаар дэлхэйн түрүү дүй дүршэлһөө жэшээ абаха хэрэгтэй байгаа. Урдань хүдэлмэришэн арад таряшанда туһалхаяа хүдөө гарадаг бэлэй.

Хүдөө ажыхыда мүнгэ һомолходо ашагтай гэжэ бултанда мэдээжэ. Гэбэшье мүнөө өөһэдэньгөө таряшанда үгэнхаар, ондоо тээһээ худалдажа абажа, хари гүрэнэй фермернүүдыг тэдхээ һаа, дээрэ гэжэ экономистнууд бодоно. Хүдөө ажыхын машинануудыг бүтээдэг заводуудаа һалгаа. 1995 онһоо хартаабха малтадаг комбайнууд бүтээгдэхээ болёо. Саашадаа улаан гараараа малтажа зоноо тэжээхэ болоно гүбди?

Иимэрхүү эрхэ байдалда хүдөөгэй фермерэй зориг һалажа, гансал өөрыгөө тэжээгээ һаа гэжэ һанадаг болоо.

Хүндэтэ промышленнигууд, олзын хэрэг эрхилэгшэд, банкирнууд, хүдөө ажыхыга харалсаагүй һаатнай, тарягаа таряжа шадахаяа болиходоо болохол. Судна бүтээлгын завод мэтэ хүдөө ажыхын машинануудай хэрэгсэлнүүдыг бүтээдэг заводууда мүнгэ үгыг, туһалыт.

Россин пенсионно жасын Буряадай таһагай эрхилэгшэ П.А.Улаханов:

Зарим предприятинууд, эмхи зургаанууд пенсией бэшэ, пенсией түлэжэ ядажа байна.

Мүнгэ оложо ядана. Бүтээ байһан продукцияраа тоос арга олобол, зохид байгаа.

Пенсийн мүнгэнһөө дара талоноор юумэ абаха "Ветеринарны магазинууд газар газар" нээгдэжэ байна. Тэндэ үгөө продукциянь табибал, абаха ха юм.

Железнодорожно район нөөсэлгын банкын эрхилэгшэ А.С.Матвеева:

- Республика дотор промышленностиин хүдэлхэ продукция худалдажа шадах болиһонһоо бүхы мүнгэм Москва болон ондоо тээш урдашана. "Бурятферма" һалаа, "Теплоприбор" бүтээһэн продукци склад соо хэбтэнэ. Мүнгэн болоног Тиэхэдэ хүнүүдтэ һара бу пенсий түлэхэ хэрэгтэй.

Хирпиисын завод һаа бүхэндэ пенсийн жасада 20 миллион түхэриг оруул ёһотой. Мүнөө пенсийн миллиард болоод байна. Һаһаараашье түлэжэ шадаха болёо.

Эндэ бидэ гэмтэй бэшэ. Гүрэнэй хуули дүүргэгшэдэ юмбибди. Саг соогоо банкта тоосогоо хыт. Маниие ган ажалайтнай нүхэр гэжэ һанна.

Эрхүүгэй области промышленнигуудай, олзын хэрэг эрхилэгшэдэй холбооной вице-президент В.В.Буков:

- Эрхүүгэй области экономикын 85 процент промышленнигуудай, олзын хэрэг эрхилэгшэдэй холбоон хүсөөр бүтээгдэнэ. Энэ хүсэн.

Манай урдахи зорилго гэхэ, нэгэдэхинь, энэ экономика талаар хүндэ байдалһаа гаража ажамидарха. Хоёрдохинь, эрхэ һуралсал дэмжэхэ. Гурбадахаяа элүүрыг хамгаалгыг дэмжэжэ.

Налогой полиций департаментын начальни Ю.В.Хышиктуев:

- Хүндэтэ хүтэлбэрилэгшэ хүдэлмэришэдтөө ойлгуулагтэ Ажал эрхилхэ ямаршье гүрэн шэлэһэн эмхиин байра хүнэйшье гэртэ налог полицийнхид орохо, нэгжэ эрхэтэй юм, - гээд, полиций хэһэн ажал тухай хөөрөө.

Удаань Промышленнигуудай олзын хэрэг эрхилэгшэдэй холбооной уласхоорондэ конгрессэй гэшүү А.Г.Лубсанов, Стандартизацый талаар Буряадай түбэй директор Ю.В.Музыка, экономика министр Н.И.Атанов, Буряад Республикын Правительствын Түрүүлэгшын орлогшо Л.П.Табалаев гэлшэд үгэ хэлэ.

"Промышленна предприятинуудай эрхэ мэргэжэлтэ", "Жэлэй эрхилэгшэ" гэхэ олзын хэрэг эрхилэгшэ" гэхэ конкурсуудта илагшэ шагнагдаа.

Т. НИМБУУ
газетын кол

Россин колониинуудыг шалгахаяа ерээд, Калифорнийн Уербоуено (Сан-Францискийн анханайнх иэрэ) хото ерээд, нэгэбаянай Кончитта гэжэ басаганда дурлажа, 3 жэл соо хүлээгээрэй гэжэ захяад, нютагаа бусажа ябахандаа, Красноярск багаар үбдэжэ, наһа бараа ха. Тэрэ дура-тай басаганиинь хадамда гарангүй, монахиня болоод, 35 жэл соо ород нүхэрөө хүлээгээ. Тиихэдэ алдар суута Трафальгарска байдаанда Нельсонэй илалта тухай хөөрөөниинь һонин байба.

Сан-Францискда үзэхэлэн хайхан байшангууд, хүшөөнүүд сэсэрлигүүд тон олон. Бидэнэр буряад арадайнгаа хубсаһа үмдөөд, аргагүй хайхан нуурай хажууда хиримэй куполнуудтай искуствын байшангуудай хажууда амаржа байһан зоной урда концерт наадаа дэлгэбэбди. Энэ нуур дээрэ элдэб янзын шубууд-галуунууд, сахалинууд, хун шубууд тamarжа ябаха юм! Эндэ 1915 ондо Панамска

арадай хубсаһаар американцууд һонирхон, дуу, хатарнуудымнай баһал хужарлан хараа, шэхэнэй шэмэг болгон шагнаа. "Энэ нуур соо миний нэрлэһэн хоёр хун шубууд бии: нэгэниинь Боря, нүгөөдэнь Женя гэжэ нэрэтэй" гэжэ бидэниие гид Ленэмнай энээлгээд, тэдэнээ дуудаа һэн.

Энэ хотодо эвкалипт модод олоор ургажа, агаарыень хүнэй бээдэ ехэ аша туһатай болгоно, энэ хотые "хэтэ мүнхэ хабарай хото" гэжэ үшөө ондоогоор нэрлэдэг байна. Тээ холошог хадаар нэмжһэн, Улаан-Үдэ хотымнай анда хото болоһон Беркли хото харагдана.

Сан-Францискийн тохойн эрьдэхэ зоной ажалай газар болохо "Даун-таун" - доорохи хото гэжэ нэрлэгдэһэн нилээд суута үндэрнүүд гэгшын небоскрёбуудай хажуугаар гүйлгэдэхэдөө, машинынгаа сонхоор шагаалдан гайхалданабди: банкнуудай, офисуудай, ажалай газарнуудай ялаганаһан тологонһон

гэһэн мэдээжэ фильм буулгагданаһан байна.

ГАЙХАХААР ЮУМЭН ОЛОН

Эгээл үнэтэй энэ түрмэ 3 түхэлэй налог татабарин, жэшээлбэл, федеральна, штадай ба хотын олзын 45 процентын хубаар бээ хангадаг байна. Энэ хотынхидой 20 процентын хитадууд болоно. Тиймэһээ тэрэ арадай маягаар хэгдэһэн байшангууд, ресторанууд олон. Тиихэдэ бусад азиат яһатан олон. Тиймэһээ үйлсэнүүдэрнь ябахандаа, олон зон бидэндэ адирхуу шэнги байна. Зарим буудалнуудта машинаа табихадаа (байлгахандаа), 25 цент (1 долларой дүрбэнэй нэгэ хуби) тусхай аппарат-счэтчигто түлэжэ байжа, үдын хоолгү, али бусад һонин газарнуудые хараабди.

Эндэ гансашье хитад бэшэ, мексикан, итальян, ород, бусад яһатанай кварталнууд олон: үнэхөөрөө уласхоорондын хото мүн болоно. Зарим газарта долоон

ЗАМАЙ ТЭМДЭГЛЭЛНҮҮД

"ТООНТО" АНСАМБЛЬ АМЕРИКЭДЭ

Кининь декабрин 11-дэ (оршуулбал, "Алтан үүдэн" гэжэ хүүргэ, 1937 ондо баригдаа) гэгһэн олондо мэдээжэ хүүргэдэ дүтэлжэ хараабди. Эрьдэнь энэ хүүргэ бүтэһэн жэшээтэ түмэр сорго байха юм. Энэ хүүргэдэ гурба дахин бумбэрсэг дэлхэйе тойрохо ута шабын түмэр хэрэглэгдэ: үндэрөөрөө 82 метр, уташаа 3 километр. Галхиной болоходо, энэ хүүргэ урагша-хойшоо 4 метр зайда хэлбэлзэдэг юм ха. Энэ хүүргэ хоёр дабхар: дээгүүрыньшье, доогуурыньшье шуумайһан машинуудые холоһоо харахада, багахан шуумар сонхонууд шэнгээр гүйлгэдэхэ юм.

Бидэшье энэ хүүргээр баһал түргэнөөр гүйлгэдэн гаража, нүгөө тээхи Окленд хототой бэшэ үдэрнүүдтэнь дүтөөр танилсаа һэмди: Инаг дуранай хүсэн, этигэл найдал тухай һонин түүхэ Елена Розкина бидэндэ хөөрөө һэн. 1806 ондо барон Николай Рязанов ород хаанай зарлигаар Аляска дээрэхи

каналай байгуулагдаһанда зориулагдаһан уласхоорондын выставкэ үнгэргэгдөө. Сан-Францискда 1906 ондо 8 балтайгаар - ехэ хүсэгтэйгөөр газар хүдэлжэ, бүхы хото үгы болгодоо шахуу һэн. Тэрэшэлэн энээнэй удаа гэрнүүдэе юрын фанерээр, нарин хабтагайгаар, оройдоол 2 дабхараар гэрнүүдэе баридаг гэжэ мэдэбэбди. Харин 1989 ондо баһал газар хүдэлөө. Тиймэһээ энэ хотын түгдээрэ үнэһэн тоборогһоо һөөргөө һэргэн хүгжэһэн, бии болоһон Феникс шубуун зураатай бшуу. Харин эндэ Римэй колоннонуудтай гоё хайхан энэ байшангай дээдэ хубида нюргаараа бидэн тээшэ байһан, нулимсаяа аджажа байһан римлянкануудые хаража һонирхобобди. Урдань эдэ гэрнүүдтэ наһа бараһан ехэ, ехэ зиндаатай зониие дээрэнь хүдөөлдэг байгаа бшуу.

Эндэ наадаа табиһан, дуунуудаа ханхинуулан "тоонтынхидой" буряад

сонхонуудай, түмэр-бетоноор, бусад зүйлөөр бүтээгдэһэн үндэрнүүдэй оройньшье харагданагүй хэбэргэй. Нүгөө захиһаань тохойнь уһанай саада хажууһаа, алдар суута б-дахин американска флодой байшангуудай талаһаа дахинаа "Даун-таун" тээшэ нюдөө шэглүүлхэдэмнай, үнөөхил кинодол харадагтал адли жэгтэй гоё хайхан небоскрёбууд харагдажа байха юм. Ухаангүй зузаан шэлтэй сонхонуудтай эдэ үндэрнүүд гэрнүүд 1989 ондо газарай хүдэлхэдэ, нэгэнииньшье унаагүй юм. Тээ холохоно Алькатрас гэгһэн эгээл суута олтирог (пеликануудай олтирог гэгдэдэг) харагдана, эндэ эгээл суута гэмтэдэй эгээл үнэтэй түрмэ бии. Эгээл мэдээжэ гэмтэн Аль Капоне эндэ һуужа гараа. 1962 ондо 2-ын тэрьедээ ха, тэдэниие олоһон зондо 1 миллион доллар шан үгэхэбди гэжэ найдуулаа. Гэбэшье тэдэ баригдаагүй. Энэ олтирог дээрэ "Граф Монте Кристо"

үнгын гоё хайхан бага, ехэ тугуудтай (сонхонуудта, байшангуудта) гэрнүүдыень хаража һонирхоходомнай, "эдэ хадаа ганса эршүүлгү, али ганса эхэнэрнүүдэй гэр бүлэнүүд эндэ ажаһууна, эндэмнай иимэ бүлэнүүдтэ гэр бүлын үнэмшэлгэнүүдые үгэдэг юм" гэжэ Ленэмнай хөөрөжэ, бидэниие гайхуулба. Тиймэһээ үйлсөөр ябахаданай, хараха янзада эхэнэрнүүд гэжэ ханахаданай, урал амаа шэрдэһэн, гоё причёскотой, платинуудтай, үндэр һуеытэй гуталтай эрэшүүд болошохо юм.

Ороноймнай мэдээжэ хүтэлбэрилэгшэд байһан Никита Хруцев, Михаил Горбачёв гэгшэдые угтаһан тон хайхан отельнүүдые хаража, баян байдалыень гоёшообобди. Жэшээнь, "Файермонт" гэгһэн урданай отель соо 1945 ондо гурбан гүрэнэй ехэ хүтэлбэрилэгшэд уулзажа, Агууехэ Илалта шэрээлсэһэн байна гэжэ фото-зурагууд гэршэлнэ. Коридор сбогуурнь буугай һомоной дабахаар бэшэ шэлэй саана үнгэ бүриин эрдэни зэндэмэнтэй Вильгельм, бусад хаашуулай короно, малгай табяатай байна. Долоон дабхарайн дээрэ гараад, хажуу тээхи сэсэрлиг соо ороходомнай, баһал фонтанай уһан сасажа, үнгын модод ургажа байха юм. Ямар гоёб даа.

Хайтстрит үйлсын модонууд доро, мүн Голден-гейт ("Алтан-үүдэн") гэгһэн гоё хайхан нарк соо "хиппи" гэлсүүддэг залуушуул, мүн бусад хүнүүд амаржа хэбтэнэ.

Б.ОРБОДОЕВА.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 6-дахи американ флодой байшангай гэргэдэ; "Файермонт" отелиин ресторан соо.

Авторай фото. (Үргэлжэлэлын хожом гараха)

Кининь декабрин 11-дэ (оршуулбал, "Алтан үүдэн" гэжэ хүүргэ, 1937 ондо баригдаа) гэгһэн олондо мэдээжэ хүүргэдэ дүтэлжэ хараабди. Эрьдэнь энэ хүүргэ бүтэһэн жэшээтэ түмэр сорго байха юм. Энэ хүүргэдэ гурба дахин бумбэрсэг дэлхэйе тойрохо ута шабын түмэр хэрэглэгдэ: үндэрөөрөө 82 метр, уташаа 3 километр. Галхиной болоходо, энэ хүүргэ урагша-хойшоо 4 метр зайда хэлбэлзэдэг юм ха. Энэ хүүргэ хоёр дабхар: дээгүүрыньшье, доогуурыньшье шуумайһан машинуудые холоһоо харахада, багахан шуумар сонхонууд шэнгээр гүйлгэдэхэ юм.

НҮГЭР ДОМОГОЙ ТЭМДЭГЛЭН ХОТО

Маанадые "Форд" түхэлэй хуучин микро-автомобильнууд хуулгажа, гид Елена Владимировна баян байдалтай хажууда хиримэй куполнуудтай искуствын байшангуудай хажууда амаржа байһан зоной урда концерт наадаа дэлгэбэбди. Энэ нуур дээрэ элдэб янзын шубууд-галуунууд, сахалинууд, хун шубууд тamarжа ябаха юм! Эндэ 1915 ондо Панамска

арадай хубсаһаар американцууд һонирхон, дуу, хатарнуудымнай баһал хужарлан хараа, шэхэнэй шэмэг болгон шагнаа. "Энэ нуур соо миний нэрлэһэн хоёр хун шубууд бии: нэгэниинь Боря, нүгөөдэнь Женя гэжэ нэрэтэй" гэжэ бидэниие гид Ленэмнай энээлгээд, тэдэнээ дуудаа һэн.

ХУРСА БОДОЛТОЙ, ХУРДАН УХААТАЙ ХҮН БЭЛЭЙ

Даширабдан Батожабайе танихагүй хүн үсөөн гэжэ хэлээ наа, алдуу болохогүй юм. Ушарын юуб гэхэдэ, тэрэнэй киносценарияр яабигдаһан "Песня табунщика" (Адуушанай дуун), "Золотой дом" (Алтан гэр) гэжэ һонирхолтой фильмүүдые хараагүй зон үсөөн байха. Мүн тэрэнэй бэшэһэн "Төөригдэһэн хуби заяан" гэхэн трилогиинь уншаагүй, "Барометр шуурга харуулна", "Зүрхэнэй шарха" гэхэ мэтэ зүжэгүүдые хараагүй зон манай республикада үсөөн лэ ёһотой даа.

Даширабдан Батожабай болбол 1921 ондо Шэтын областин Агын Бурядад национальна округтой Могойтын районий Догой нотагта гүрэнэн юм. Тэрэ хадаа Зугаалын долоон жэлэй хургуулине 1936 ондо эрхим найнаар дүүргээд, Улаан-Үдын театрально-хүгжэмэй училищида нуража, һүүлдэнь Бурядад драмын театрай артист болоһон байна. Энэл театрга ажаллажа байхадаа, нэгэ акттай зүжэгүүдые бэшэжэ эхилэн юм.

1940 ондо Москвада болоһон Бурядад литература болон искусствын 1-дэхи декадада Даширабдан Батожабай хабаадалсаа һэн. Агууехэ Эсэгэ ороной дайнай эхилхэдэ, Д. Батожабай Новосибирск хотодо сэрэгэй нийдэлгын хургуулида орожо нураһан юм. Тэрэнээ дүүргэхэтээ хамта фронтдо эльгэгдэжэ, холо нийдэдэг авиацида лётчигоор алба хэһэн байна. Д. Батожабай фронтһоо бусажа ерээд, нотагтаа ажаллаа, һүүлдэнь Улаан-Үдэдэ, радиокомитетте редактораар хүдэлөө. Тиихэдэ нэгэ акттай зүжэгүүдые найнаар бэшэдэг дүршэлтэй болоһоно харуулаа бэлэй. Тэдэнь хүдөө нотагай уран найханай бүлгэмэйхидтэ ехэһэн туһаламжа үзүүлдэг байһан гэшэ.

Д. Батожабай табяад оной эхээр М. Горькийн нэрэмжэтэ Литературна институтта нуража байха үедөө "Сэсэн Сэнгэ", "Адуушанай дуун", "Багшашни хэн бэ?" гэхэн зохёолнуудые бэшэһэн юм. "Адуушанай дуун" гэжэ туужынаа уршаар киносценари бэшэжэ, тэрэниинь "Мосфильм" кино болгон, 1957 ондо табяа бэлэй.

Энэ һонирхолтой хүюун кинокомеди олон тоото харагшадта ехээр найшаагдаа. Буряад адуушан хүбүүнэй Москвагай консерваторидо олон уршагта ябадал дабажа нураһан тухай харуулагдана. Мүн тиихэдэ юрын зон, Буряад ороной малшад, ород, буряад арадай хани барисаан, Москвагай милиционерүүд тухай фильм дотор харуулагданхай юм. Энэ фильмн һүүлээр Д. Батожабай ехэ суурхаһан, бүгэдэ нийтэдэ

эли болоһон гэшэ. һүүлээрнь "Галта мүрэн", "Дойбод сохило", "Барометр шуурга харуулна" гэжэ зүжэгүүдые бэшэжэ, тэдэнь театруудта табигдажа, олондо найшаагдаа бэлэй.

1959 ондо Москвада болоһон Бурядад искусство болон литературы 2-дохи декадада "Барометр шуурга харуулна" гэжэ зүжэгын табигдажа, олонитэдэ үндэрөөр сэгнэгдээ һэн. Энэ зохёол соогоо Даширабдан Батожабай Иван Васильевич Бабушкинай буряад нотагуудта ябуулан революционно ажал хүдэлмэриинэ эли тодоор харуулжа шадаһан юм.

Д. Батожабай уран зохёол, илангаяа зүжэгүүдые, тон найнаар бэшэдэг байһанайнгаа түлөө 2-дохи декадын үедэ Ажалай Улаан Тутай орденээр шагнагдаа һэн.

СССР-эй арадай артист Гомбо Цыдынжаповтай хамта "Алтан гэр" (Золотой дом) гэжэ нэрэтэй фильмн сценари Д. Батожабай бэшэжэ, тэрэн мүн лэ олондо найшаагдаа бэлэй. Тэрэниинь мүн лэ "Мосфильм" экран дээрэ гаргаа һэн. Энэ фильм дотор граждэн дайнай үсын Буряад ороной байдал харуулагданхай.

Фильмын гол герой Арсалан хадаа дасанһаа тэрьдэжэ, хубисхалда хабаадалсана.

Улаан комиссар Сергей Павлович Лебедев хадаа Арсаланай революционно үзэл бодолтой болохо ябадалдань туһална. Мүн Долсон гэжэ басаганай образ зохидохоор харуулагданхай. Тус фильм соо олон тоото эпизодууд, зураглалууд, үйлэ хэрэгүүд ехэ үргэнөөр үгтэнхэй. Энэ фильмые олон тоото харагшад тон ехээр һонирхон хараһан юм.

1960-1965 онуудта Д. Батожабай "Төөригдэһэн хуби заяан" гэжэ роман-трилоги бэшэжэ, тэрэн ород ба буряад хэлэн дээрэ Улаан-Үдэ, Москва хотонуудта хэблэгдээ. Иигэжэ манай республикада тэрэ түрүүшынхөө роман-трилоги бэшэжэ, олон уншагшадта найшаагдан, тэрээгээрэ олонитэдэ бүришые мэдэжэ болоо һэн. Тус роман хадаа тон үндэрөөр сэгнэгдэнхэй.

Автор болбол энэ роман соогоо урда сагта буряад зоний гээгдэнги, харанхы бүдүүлги, барга байдадай мананда төөрижэ, хэдэн дарлалта доро зобожо, тулижа байһые уран хурсаар найруулан бэшээ.

Энэ трилогинь ород, буряад хэлэн дээрэ олон тоото хэһэгээр хэблэгдээ һэн: тиигэжэ 1959-1963-1966 онуудта гараа бэлэй.

1973 ондо "Советский писатель" гэжэ хэблэл энэ трилогиинэ түрүүн 50 мянган, һүүлдэнь 100 мянган хэһэгээр хэблэжэ гаргаа. Иимэ олоор

"хэблэн гаргалга хадаа тус романа үргэн олон уншагшадта һонирхолтойгоор уншагдадаг байһыень гэршэлнэ.

Д. Батожабай болбол СССР-эй уран зохёолшодой холбооной гэшүүн юм.

"Багшашни хэн бэ?" гэхэн туужые автор залуу үетэндэ зориулжа бэшэһэн байна. Энэ туужые нурагшад тон һонирхон уншадаг гэшэ. Ушарын юуб гэхэдэ, Чулуун-Батын уршагта ябадал тухай һонирхолтойгоор бэшэгдэнхэй.

"Нэрээ хухаранхаар, яһаа хухара" гэхэн бүлэг соо Чулуун-Батын хүдөөгэй хургуули дунда зэргээр дүүргээд, горад ерэжэ, нураха гэжэ туршаные, тэрэнэй уршагта ябадал тухай хөөрөгдэнэ.

Чулуун-Батын хургуулида тулоурханаар нурадаг байһан тухай автор иигэжэ бэшэнэ: "Чулуун-Бата хашаржа, заримдаа гэрэйнгээ даабари дүүргэнгүй, багшын нюдэ далдаалад үнгэрхые оролдодог ба математикада дүрагүй бэлэй. Энэ тэрын тетрадьһаа гэрэйнгээ даабари буулгаад, экзамен дээрэ урдаа нууһан нүхэдһөө хулуун бэшэжэ, класһаа класста ороо болодог байһан юм.

Чулуун-Бата хургуулида муугаар нураһанаа ехэ шанална: "Халагншые халаг даа, номдоо найн нурахаа яагаабиб?" гэхэн асуудал үдэрһөө үдэртэ тэрэ хүбүүнэй толгой соо ябадаг болоо"

Иигэжэ автор уншагшын үлэншмөөр Чулуун-Бата тухай зураглан бэшээ.

"Нэрээ хухаранхаар, яһаа хухара" - гээд, хүгшэн эжынгээ хэлэдэгые ханахадаа, хургуулида оронгүй гэртээ яабышые бусахагүйб, - гээд тэрэ шэбшэнэ...

"Түрүүшын үдэрнүүд" гэхэн хөөрөлгэ туужа соо яһала һонирхолтойгоор бэшээгэй. Эндэ Чулуун-Батын заводто ошожо, слесарь болохо гэжэ туршаһан тухай, тэрэнэй алдуунууд, мүн тэрэнэй оролдосо, тэрэнэй нүхэд ба багша тухайнэ этигэмээр бэшэгдэнхэй. Автор иигэжэ зохидохоноор бэшээ гэбэл: "Үнөөхи дүрагүй математикань Чулуун-Батаһаа халажа үгэхээ болибо. Тэрэниинь заводто абахадаа: "Математика мэдэхэ бээт?" - гээд, Иван Петрович асууһан юм.

Д. Батожабай энэ мэтээр һонирхолтойгоор зохёолнуудаа бэшэһэн гэшэл даа. Тэрэнэй зохёолнууд залуу үетэниинэ хүмүүжүүлжэ хэрэгтэ туһатай юм.

Бабу-Доржи БАТОВЕВ, Буряад Республикын эрдэмэй-габьяата ажал ябуулагша.

ЗОХЁОХЫ АЖАЛДАНЬ ЗОРЮУЛАН...

Эдэ үдэрнүүдтэ Бурядад гайхамшагта уран зохёолшо, драматург киносценарист Даширабдан Одбоевич Батожабайн гүрэнһөөр 7 жэлэй ойдо зориулагдажа, манай республика дотор элдэб хэмжэ ябууланууд үнгэргэгдэнэ. Тэрэнэй зохёохы замда зориулагдаһан үдэшэнүүд Бурядад гүрэнэй университеттэ, "Прогресс" кинотеатрта, Бурядад 1-дэхи лицей-интернатта болон бусад эмх зургаануудаар үнгэрөө.

Мүн энэшые удаа сууга уран зохёолшодо зориулагдаһан республикын багшанарай 1-дэхи коллеждо эрдэмэй практикын конференци болобо. Энэ конференцие тус коллеждын буряад хэлэнэй кафедрые даагша, педагогикын эрдэмэй доктор Баб Доржо Батович Батоев нээһэн байна. Удаань тус хургуули оюутад Туяна Лубсандашиева, Ирина Мосорова, Арюна Алханова, Алёна Батомункуева гэгшэд уран зохёолшо Даширабдан Батожабайн зохёохы ажал тухай тон һонирхолтой элдхэлнүүдые хэбэ.

Энэ һайндэртэ айлшаар уригдажа ерэнэн уран зохёолшо Солбон Ангабаев Д.-Р. Батожабайтай Москва хотодо 5 жэл соо нураһан тухайгаа, Буряад Республикын арадай артист Чингис Гуруев ах нүхэртээ хүдэлхэн тухайгаа, Даширабдан Одбоевичой наһанай хани нүхэр Ахамасуу Батуевна уран зохёолшын ажабайдал болон ажал хэрэгүүд тухай, Бурядад гүрэнэй университеттэ хитад хэлэн багша Содномой Буяндэлгэр, тус кафедрын буряад литературы багша Н.Д. Дондокова гэгшэд Даширабдан Батожабайн зохёолнууд тухай сугларашадта хөөрөжэ үгэбэ.

Оюутадэй эрдэмэй конференциин түгэсхэлдэ тус коллеждын уран найханай бүлгэмэйхид Даширабдан Батожабайн бэшэһэн "Төөригдэһэн хуби заяан", "Урбаанай уршагта ябадалнууд" гэжэ зохёолнуудһаань хэһэгүүдые наадажа, хүн зониие ехэтэ байсуудыг Энэ театрай бүлгэмэйхидые Буряад Республикын арадай артист Чингис Гуруев ударидадаг юм.

Элитэ уран зохёолшодо зориулагдаһан һайндэрнүүд Буряад орондоннай үргэлжэлһөөр.

Д. БАЛЬЖИНИМАЕВ

ДУТЫН НҮХЭД ЯБААБДИ

1950 гаран онуудта Москвагай М. Горькийн нэрэмжэтэ Литературна институтта, мүн тус институтай .Дээдэ курсануудта хожомоо мэдэжэ уран зохёолшод, эрдэмтэд болоһон Буряад ороймнай хүбүүд Цыденжаб Жимбиев, Цырен-Базар Бадмаев, Николай Дамдинов, Даширабдан Батожабай, Солбон Ангабаев, Цырен Галанов, Норпол Очиров, Цырен-Анчик Дугарнимаев нэгэ багса боложо нурадаг, бэе бээе дэмжэжэ, эбтэй эетэй ажаһуудаг, шадал зэргээрэ туһалалсадаг бэлэйбди.

Даширабдан Батожабайнай баранһаамнай аха, гэр бүлөөрөө Москвада байдаг, зохёолоо хэблүүлдэг болонхой хадаа бидэ, оюутадаа харалсадаг юм һэн. Тэрэ үедэ Даширабданнай "Сэсэн Сэнгэ" гэхэн поэмээ буряад, ород хэлэн дээрэ ном болгожо гарганхай, "Адуушанай дуун" гэжэ кинокартинын сценари бэшэжэ, "Мосфильм" киностудияда тушаанхай ябаа. Тэрэ Ленинград хотодо театр, хүгжэм болон киногай дээдэ хургуулида нуража байһанаа манай Литинститудта ерэжэ ороһон байгаа бшуу.

Нотагаймнай оюутад хамтын байрада Переделкино гэдэг нийслэл хотын хадаа оршодог тосхондо байдаг һэн, харин Даширабданайхи манайхи хоёр Москвада үмсын байрада дүтэ-дүтэ байдаг хадаа гэр гэртээ ходо ябалсадаг, нураһалдай гү, али уран зохёолой асуудалаар хөөрэлдэдэг байгаабди. Даширабдан Батожабай эдир залуудаа үндэһэн Буряад театрайнгаа зүжэгшэн ябаһан, 1940 ондо Москвада болоһон Буряад оройнгоо литература болон искусствын анхадугаар декадада хабаадаһан нүхэр шуу. Тиимэһээ тэрэ театртаа зүжэг бэшэдэг, минии Сэтэлмаада тэдэнээ сохиулдаг һэн. Хүдөө нотагай уран найханай самодейтельностьдэ зориулжа, нэгэ үйлэтэй зүжэг бэшэ, урдань Улаан-Үдынгөө училищиин театральна отделени дүүргэһэн

хүн хаямши гэжэ Даширабдан намда хэлэдэг байгаа. Тиинэ хүдөөгэй клубуудай тайзандэ табигдаха болоһон эвжэжүүдые бэшэжэ, Уласайн соёлой министерство эльгээд студентынгээ стипенди дээрэ номэри гонорартай болобо.

Улаан-Үдэһөө ерэнэн уран зохёолшод маанандаараа хоо уулзадаг байгаа. Амбан тэм Хоца Намсараев хүгшэнөөр тогтоһон "Бухарест" хэмээ зочид буудалада оюутанай хүлээн абаа һэн, Бурядаймнай Уран зохёолшодой холбоһон түрүүлэгшэ Намжил Гармаев Балдано Литинститудай буряад хүбүүдые "Узбекистан" ресторанда уриа бэлэй, Жамс Тумунов "Алтан бороо" гэхэн романаа бэшэхэ баримтануудыг суглуулхаяа дайшалхы замаа ябажа ерэхэ гэжэ Чехословаки ошорхо дээрэ Батожабай түрүүтэй бидэ студентнууд байрлаһан "Марьина Роща" гэхэн гостиницада хүндэлхэн Жамс Саада жэлын Жамс Тумунович Тумунов Боткинско больницда аргалуулжа байхада Даширабдан бидэ хоёр эрьөө ошоо бэлэйбди. Хатаниинь Ханда Лубсановна жайха Баатар хүбүүнээрэ эсэгэ хаража байгаа һэн. Жамс Тумунович шэнэ романа бэшэжэ түгэсхэһэн тухайнэ хэблэхэ талаар Бурядад номо хэблэлтэй хэлсэһэн тухайнэ манда хөөрөө бэлэй. Нээрээшэ "Алтан бороо" гэжэ романиин 1956 ондо ном боложо гараа, һүүлдэнь орос, чех хэлэн дээрэ хэблэгдэһэн юм.

Даширабдан Одбоевич түрэнһөөр 75 наһанай ош тэмдэглэжэ байхадаа, хани нүхэр ябаһан жэлнүүднэ эли тодоо ханагдана, тэдэ огсом дорюу зохёохы ажалаар билгэрижэжэлнүүднэ хэзээдэши мартагдахагүй.

Гунгаа Чимитов республикын соёмон эдэбхитэ Бурядад арадай поэ...

Дабдан Одбоевич Батожабайн 75 жэлэй ойдо

АГШАМНИ ХЭН БЭ? БАТОЖАБАЙ...

БАТОЖАБАЙ гэшээ ямар хүн байгаа? Энэ асуудалдаа тэрэниие мэдэхэ, таниха хүн бүхэн өөрүн харюу үгэнэ бээ. Тэрэнтэй нүхэсэһэн гү, али тэрэндэ дурашьегүй байдал өөрүн харюутай байгаа ёһотой. Харин би шабинь нэн үүхэ зохёолшо тухай баһал һанаһан байһанаа хөөрэхэ гүйб. Сэхыень хэлэхэдэ, ехэ зүрилдөөтэйхэн лэ абари хүн гэшээ һэн ха. Гансата ямар жэшээнтэй хүн һэм гээд дурашьегүйш. Энэ талаар Москвагай мэдээжэ уран зохёолшо, шабейн романуудые оршуулһан Н.Ершов иигэжэ хэлэһэн "Оршолонто юртэмсэ Д.Батожабайе бии болгохо үедөө шаа амаршаг байгаал хап. Хүрэнгэ бүридүүлжэ байхадаа, соргоо зүгын амтатай балшые, гапгуун ногооной шүүһэшые, ха, хада хабсагайн хэлтэрхэй, үшөө бэе бээтээ таарахагүй модосуудые холижо худхажархиһан байгаа гэшээл ха. Тиимэ шаһаар юунтэйшые сасуулхын, зэргэсүүлхын аргагүй. Тагта табихаяа мэдэхгүйш. Нэгэн гэбэл, хазаар таяагүй өрш шэнги, үгы гэбэл, номгон соморхон, хүндэ нэгэ муу тэхэ, хэлэхээ эшэнгишээ шэнги болоод байха. Иимэл шэнги ороо оньһон зантай байһан тула роман, туужа, соогоо элдэб янзын ялас гэмэ образуудые зураглажа байна ха юм даа. Тиимэл хадаа тэрэ үеынгөө Коммунист нургаалда тааража ядадаг, сэхэ бүхээе, һанаһан байһанаа шае нюурга сэхэ табижархидаг һэн. Тиимэдээл үе-үе болоод тэрэ үеишье; ханяадатайшые байдалда орогшо бэлэй. Заримандаа мэтэ тоомоо таһараад, зургаануудһаа хэхээлтэшые талда.

Батожабай ёһотойл арадай уран зохёолшо байһан гэжэ онсо гээе. Засагай зургаануудһаа иимэ үндэр нэрэ зэргэдэ дурашьегүй һаа, арад зоной тон дуратай зохёолшо болоһон юм. Д.Батожабайе ехэтэ хүндэлдэг, тэрээндэ зүрхэ сэдхэлээрээ байһанаа мэдүүлдэг һэн. Батожабайшые завод, ханяануудай юрын лэ хүдэлмэришээтэй, хонишод, малшадтай хөөрэлдэхэ дуратай һэн. Тэдэһнээл роман, зүжэгүүдэйнгээ образуудые шадамар бэрхээр буулган бэшээдэг байгаал хап. Шые юрын хүн зондо, залуунуудда, оюутанда туйлаха гэжэ хэрэгээр элдэб ноёд һайдта хонхолодог, кабинетүүдтэнь байһан. Мүнөө үеын олохон уран зохёолшодны тэрэнэй нургаалда хүртэһэн байха. Бишые Д.Батожабайн шаби гэжэ омогорхожо ябаһаб.

Батожабайда түрүүшынгээ зүжэг асарһанаа мүнөөшые зүжэг ханадагби.

Батожабай онуудһаар Шэтын можын шубуунай фабрикада ахамад асарһан хүдэлжэ байгаа. Тэрэл үеэр түрүүшынгээ зүжэг бэшээд, Батожабайнда ерээб. Тиихэдэһни:

Эхэ зохёолшн хэды хуудһан болохо юм? - гээд сэхэ асууба.

Эхэ табан хуудһан... - гээд, харюусабаб.

Эхэ оохэ юм! Энэ шаһаг юумиешни шагнажа байха сүлөөгүйб.

Эхэ хорин хуудһаа тоолоод, тэрэ минии шоройн хүнэг руу хуудһан! - гээб.

Эхэ, яаба гэшээбта! Арай гэжэ зохёоһон юумээ яажа хаяха гэшээбта!

Эхэ ханаагаа бү зобо! Тэрээн соош мүртэй юумэн байхагүй.

Эхэ адхаад, үлэхыень унша! - гээб.

Эхэ дураа гугажа байжа хаяха баатай болобоб. Тиигээд лэ бүхэли мүнөө зүжэгөө уншабаб. Батожабай томо томоор энеэхэ юм. Батожабайн юушыеб саарһан дээрэ тэмдэглэнэ. Уншажа табан хуудһан, хэлэбэ:

Эхэ, энэшни комеди болобо гэшээ! Үглөөгүүр театрай түрүүшэй урда уншахаш! - гээб.

Эхэ түрүүшын Батожабайгала унжанаалдаад лэ Ленинэй шаһаар доошолобо гэшээбди. Театрта ороходомнай, урданнай шаһаар директор Ц.А.Балбаров ябажа байна. Батожабай тэрэниие хархёод:

Эхэ Цырен Аторзанаевич, би танда ветврачые асаржа ябанаб! - гээд шаһаар доошолобо хөөрхөөр хүүхирбэ гэшээ.

Эхэ эдэһн тэрэмнай Батожабай ветеринар хоёрые балайшые шаһаар үтэхэ янзагүй. Балбаров хөөргөөшые харангүй:

Эхэ Может за своим ветеринаром ещё и лошады ведёшь! - гэжэ хэрхэлээд, кабинет руугаа орошобо. Бидэ хоёршые хойноһоонь шаһаар. Батожабай Балбаров хоёр ар-тур гэддэһээр, зүжэгыемни шаһаар гивэй урда уншаха хэбэртэй болобо.

Эхэ би "Хүлгөөтэ үдэрнүүд" гэхэн түрүүшынгээ зүжэг театрта шаһаар хүнби. Премьерын һүүлээр Батожабай дала мүрым шаһаар:

Эхэ Шинии харамнадаг хорин хуудһаар дуталдангүй гарашаба шаһаар! - гээд, шаһага шаһагаар энеэгээ агша һэн.

Эхэ үтэ удаадахи зүжэгөө асараад, уншахадамни, дуугай шаһаар:

Эхэ үүхэхэ Эдисон яагаад зайн галай лампа зохёожо шадаһан бэ шаһаар? - гээд, гэнтэ асууба гэшээ.

Эхэ Эдисон эндэ юушээтэ юм? - гээд би хөөргэдэбэб.

Эхэ үүшээб гэхэдэ, Эдисондо хоёрдохой түсэб гэжэ байгаа. Шаһаар түсэб үгы, гансал хоһон шаһаардан болошоо. Ши зүжэгүүдые шаһаар хойноһоонь үгэхын тула яаранащ. Тиигэжэ болохогүй! - гээд хэлээ һэн.

Эхэ Батожабай элдэб һонирхолтой, энеэдэтэй ушарнуудые хөөрөжэ, шаһаар зоһоние ехэтэ хужарлууддаг һэн.

Эхэ үтэ нэгэ уран зохёолшо Батожабайда зүжэгөө уншаһан шаһаар хап. Тиихэдэһн Батожабай:

Эхэ Илар хүсэн самолёдые агаарта бодхооноб? - гэжэ асуугаа гэхэ.

Эхэ үүшээбта!

Эхэ самолёт бэшэб! - гэхэн харюу дуулахадаа:

Эхэ самолёт гэшээ хоёр ехэ далитай, харин шаһада тиимэ дали үгы шаһаар. Ши бэлигтэй шээдые һаа, драматургийн жама ёһо мэдэнгүйшл шаһаар хэлэһэн байдаг. Минии баһа Д.О.Батожабай, буряадай уран зохёолшо иимэл сэхэ сэбэр зантай байһан юм даа.

Д.ДЫЛГЫРОВ, уран зохёолшо.

ШҮЛЭГЭЙ ҺАЙХАН ДОЛГИН ДЭЭРЭ

Д.БАТОЖАБАЙ.

ШЭНЭ ЖЭЛЭЙ АМАРШАЛГА

Лхасаран ЛИНХОВОИНДО
Аба оронһоо халин суурхажа,
Африка, Европоор зэдэлхэн
Бас бүгүүн хоолойниши
аялганууг
Баяр жаргал арагтаа
асараа.
Энэ ерэхэн цэнэ жэлһээ
Эдир наһаншнн үшөө
эршээгэжэ,
Хонгёо хоолойшнн улам
хүнхинэжэ,
Коммунизмын
барилгашадые омогорхоог!

Чимит ЦЫДЕНДАМБАЕВТА
Түүхэтэ роман "Банзарай"
хүбүүе
Түрэгжэ гаргаһан Чимит
шамайгаа,
Амжалтада асарһан 62
оноор
Амаршалан хүндэлнэбди
уншагшадтай.
Уран бэлигтэй хурдан
гуурһаар
Урлан, барлан
дуулагагтаал -
Мүнөө ерэхэн шэнэ жэл соо
Мүнхэ нэгэ роман түрэнэ
бээш!

Багма БАЛДАКОВТО
Байгалай долгин дээрэ
үлгүүшүүлэн
Барханай тужа соо газар
гэнхэһэн,
Бас бүгүүн хоолойтой
Баргажан, Курумканай
хүбүүн бэлэйш.
Дунгар бүрээдэл ирагуу
абятай
Дууша хонгёо хоолойноо
һайханаар,
Хүн зонойноо амжалта
матһаар
Хүрэгжэ ерээбш,
коммунизмын богоного.
Эргэни алтанһаа үнэтэй
шини хоолой
Эрэлхэг илалттай
матһаал болоо.
Үтэлжэ хүгшэрхэгүй баатар
бэешни

Үргэлжэ залуу хүбүүнэй хүлдэ
болоо.
Найган ГЕНДУНОВАДА
Улаан-Үдэ, Москва, колхозууд
хамаагүй
Урлалта айлашан боложо
ябахадга,
Эргэм бэлшэй хүсэ шадалаар
Энеэдэ баяр зондоо
үршөөдэг
Хабатай буряад басаган
Найдамнай
Хамаг бигдэнэй омогорхол
гээшээшнн!
Үгэр бүри иимэ залуу зандаа
Үршөөн тараагышн оюун
бэлгээ.

Цырен-Дулма ДОНДОКОВАДА
Лимбэ шэнги уяхан аялгатай,
Лирическэ ирагуу
дуунуудтай,
Баглаа һайхан сээгүүд шэнги
Баярай бэлэг болоол
арагтаа,
Буурал үбгэн үнэгэрхэн үблөө
Буряад басаган заншалаараа
үдгэшөөд,
Коммунизмын барилгын
дүрбэдэхи жэлые
Хонгёо хоолойгоор инаган
дуулым!

Владимир ХАЛМАТОВТА
Классикуудһаа эхилээд, энэ
хүрэтэр
Хамаг олон геройн
образуудые хэһэн
Халматов, танайнгаа алдар
нарые
Хамаг арагнай наһаараа
мартахагүйл.
Буурал һаншагтай болон
алдаашые һаа,
Бүргэдэ ногдэнэйнгөө гал
алдаагүй танаа -
Светскэ хүнэй һангин
образые
Сохом сортоотойгоор
харуулхыетнай хүлээнэбди.

Николай ДАМДИНОВТА
Хатахагүй булаг шэнги
бэхэтэй,

Хатарша хүлэг түргэн
гуурһатай
Бэлиг ехэтэй нүхэрни,
Бэрхэдэ эдирхэжэ яарангүй,
Түрүүн эхи татаһандаа
аглар
Түмэр рифмэтэй
шүлэгүүдээр
Шэнэ жэлэй аһан эхинһээ
Шэмэг һолонго татуулан
дуулаарай!

Гунгаа ЧИМИТОВТЭ
Харахада дуугайхан
энеэбхилжэ ябаад
Ходогоо багашуулаар сагаа
эльгээдэг,
Баяр ехэтэ уужам сэдхэл
шини -
Балиар үхибүүдэй жаргал
болоо бишуу.
Басни болоод, энхэргы уран
шүлэгүүдышнн
Багашуул барандаа үни
сээжэлдэжэ абаа.
Шэнэ жэлһээ наһа тоолоһон
нялха нүхэдтөө
Шэнээр шүлэгүүдые
бэлгэлэхээ мэдээрэй.

ЭХЭНЭРЭЙ ГУНИГ

Үглоһонэй шаргал нарые
Үлэн халхалааг
харуулаһгүй,
Үелмээр залуухан инагыем
Үбгэмни жүтөөрхөөд
дүтэлүүлнэгүй.
Харинхые толотуулан
нарые
Хадань халхалааг
харуулаһгүй,
Ханилмаар залуухан
нүхэрием
Халзарһан үбгэмни
ханилуулаһгүй.
Эй, эй, эй да-а,
Иигээд лэ наһамни
ошобол даа!
Эй, эй, эй да-а,
Эхэнэр жаргални
дууһабал даа!

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: "Правда Бурятии" газетын уран зурааша Даши Дамбаев, уран зохёолшо Даширабдан Батожабай, дуушан Лхасаран Линховоин, уран зурааша Дашинима Дугаров гэгшээдые харанат.

Гэр бүлын альбомһоо.

XVII жаранай гал улаан хулгана жэл (1996 - 1997 онууд)

ҮБЭЛЭЙ ДУНДА САГААН ХУЛГАНА НАРА

Table with 8 columns and 8 rows showing the zodiac signs for the years 1996-1997. Columns are labeled with months (Буряад лигэ, Европын лигэ) and numbers (6-13). Rows list the corresponding zodiac signs in Mongolian and Russian.

Гарагай 2-то шэнын 6 (декабрин 16).

Улаагшан гахай, 5 шара мэнгын, огторгойдо хуудалтай үдэр. Дасан (дуган) заһаха, шэнэлхэ, дасан (дуган), сэргэ бурхан, субарга, ном бүтээхэ, арамнайла, ном оршуулха, ном номнохо, бурханда мүргэхэ, далага абаха, аршаанаар бээ арюудхаха, эм найруулха, тэнгэри тахиха, гүрэм уншуулха, эльбэ гаргуулха, наһа утадхалгын ном уншуулха, ехэ хүниие бараалхаха, буян хэхэ, алибаа найн үйл үүсхэхэ, баярай найр хэхэ, шэнэ гэр бариха, шэмэг зүүдхэл зүүхэ, зүжэг наада үйлэдэхэ, шажанай найндэр хэхэ, андалдаа хэхэ, лусуудта үргэл үргэхэ мэтын үйлэнүүдтэ найн. Харин шэнэ хубсаһа үндэхэ, гэрэй хэрэгдэл, үхэр газашань гаргажа, хүндэ үгэхэ, нүүхэ, шэнэ газарта бууса түхээрхэ, наһа барагшые хүдөлхэ, газар малтаха, зураг зурха, бөөгэй хэрэг бүтээхэ, үбшэ аргалха, худалдаа наймаа хэхэ, нохой худалдажа абаха, бэрин хэрэг эрхилхэ, балин гаргаха мэтын үйлэнүүдтэ сэертэй. Энэ үдэр хүнэй үнэ абал, шэг шарайн үнгэ зүһэ найжарха.

Гарагай 3-да шэнын 7 (декабрин 17).

Шара хулгана, 4 ногоон мэнгын, уһанда хуудалтай үдэр. Бурханда мүргэхэ, лусуудта үргэл үргэхэ, эдэй тэнгэри тахиха, үгэлыгэ үгэхэ, тараг бэрихэ, айраг халааха, үүдэ гаргаха, нялхануудые эмшэлхэ, юумэ худалдаха, хии бараа сараха, абаһанаа бусааха, түмэрөөр уранай зүйл бүтээхэ, шуһа ханаха, дайсаниие, ада шүдхэр дараха мэтын үйлэнүүдтэ найн. Зүгөөр хадаг табиха, бэри буулгаха, бэри хүргэхэ, хани нүхэсэлэй харилсаа тогтоохо, хубсаһа эсхэхэ, улай гаргаха, үхибүү үргэжэ абаха, хүндүрсээ алдаха, ехэ уһа гаталха, загана бариха, тангариг абаха, эхэнэрэй үнэ тайраха, багашуулые гэрхээ гаргаад, ондоо тээшэнь эльгээхэ, хутага хурсадаха мэтын үйлэнүүдые тэбшэхээр. Энэ үдэр хүнэй үнэ абал, хэрүүл шууян гараха, тэмсэл болохо.

Гарагай 4-дэ шэнын 9 (декабрин 18). Энэ нарадамнай 8-най үдэр байхагүй.

Шарагшан үхэр, 3 хүхэ мэнгын, хада улада хуудалтай үдэр. Бурхан тахиха, үргэл үргэхэ, лүн абаха, ваджрын ёһо бүтээхэ, гэрэй хуури табиха, лусуудта үргэл үргэхэ, эм залаха, наһанай хүсэ, хэшг арьбажуулха, эм найруулха, аршаанаар угааха, угаал хэхэ, зурхай шудалха, тангариг абалсан, нүхэд болохо, наһа барагшын үйлэ үйлэдэхэ, тараг бэрихэ, айраг халааха, үхэр худалдаха, хутага зэбсэг дархалха, замда гараха мэтын үйлэнүүдтэ найн. Зүгөөр шэрдэг бүрихэ, хадаг табиха, бэри буулгаха, хурим түрэ хэхэ, наһа барагшын хэрэг үйлэдэхэ, хээрэ нүхэ малтаха, ехэ хэрэг эхилхэ, абаһанаа бусааха, модо сабшаха, хүрөөдхэхэ үйлэнүүд хорюултай. Энэ үдэр хүнэй үнэ абал, үбшэн хүрэхэ.

Гарагай 5-да шэнын 10 (декабрин 19). Бадма-Самбаавын үдэр.

Сагаан бар, 2 хара мэнгын, модондо хуудалтай үдэр. Дасан (дуган), субарга, сэргэ бурхан мэтын шүтээний бусад зүйлнүүдые бүтээхэ, арамнайла, бурханда мүргэхэ, үргэл үргэхэ, ном номнохо, тэрэниие шагнаха, далага абаха, сангарил хураха, маани сахиха, суглаа зарлаха, эм найруулха, нүүхэ, шэнэ газарта бууса түхээрхэ, гэр байра бариха, абаһанаа бусааха, бэри буулгаха, мал үүсэлхэ, тэнгэринэртэ мүргэхэ, үргэл үргэхэ, шэмэг зүүдхэл зүүхэ, ада шүдхэр зайлуулха, хараал сараха, үзэг шудалха, бурханай ном уншаха мэтын үйлэнүүдтэ найн. Гэбшэе угаал хэхэ, хубсаһа эсхэхэ, шэрдэг бүрихэ, аян замда ябаха, сор шагааха мэтын үйлэнүүдые сээрлэхээр. Энэ үдэр хүнэй үнэ абал, бэын тамир найжарха.

Гарагай 6-да шэнын 11 (декабрин 20).

Сагагшан туулай, 1 сагаан мэнгын, хийдэ хуудалтай үдэр. Бурханда мүргэхэ, тахиха, зальбарха, аршаанаар угааха, тантрын тарнинуудые унша-

ха, даллага абаха, номой сахюусанда үргэл үргэхэ, эм найруулха, хубсаһа эсхэхэ, мал адууһаяа онсо найнаар харуулха мэтын үйлэнүүдтэ найн. Харин сангарил хураха, маани сахиха, суглаа зарлаха, бэри буулгаха, үхибүү хүлдэ оруулаха, багашуулые гэрхээ гаргаад, ондоо тээшэнь эльгээхэ, нүүхэ, шулуу, шорой хүдэлгэхэ, модо отолхо, шууялдааха, үймэхэ мэтын үйлэнүүдтэ муу. Энэ үдэр хүнэй үнэ абал, бэын юрэнхы тамир найжарха.

Гарагай 7-до шэнын 12 (декабрин 21).

Хара луу, 9 улаан мэнгын, галда хуудалтай үдэр. Бурханда мүргэхэ, зальбарха, бисалгал хэхэ, даллага абаха, шэмэг зүүдхэл зүүхэ, хяһа гаргаха, номгодохо, ажалланиие хүлхэхэ, хүниие аргаламжада оруулха, юумэ худалдаха, худалдажа абаха, дасан (дуган), мүргэл шүтээний бусад зүйлнүүдые бүтээхэ, тараг бэрихэ, айраг халааха, наһа утадхалгын ном уншуулха мэтын үйлэнүүдтэ найн. Гэбшэе замда гараха, үхэр, мори худалдаха, шуһа ханаха, тоонхэхэ, ном оршуулха, улай гаргаха, бэри буулгаха, наһа барагшын хэрэг үйлэдэхэ мэтые тэбшэлтэй. Энэ үдэр хүнэй үнэ абал, үбшэн хүрэхэ.

Гарагай 1-дэ шэнын 13 (декабрин 22).

Харагшан могой, 8 сагаан мэнгын, шоройдо хуудалтай үдэр. Бурханда мүргэхэ, сан табиха, аршаанаар угааха, амгалан байдалтай түлөө ном уншуулха, сахюусадта үргэл үргэхэ, тангаригаа болуулха, эльбэ дараха, үбшэ аргалха, нүүхэ, даллага абаха, дасан (дуган), мүргэл шүтээний бусад зүйлнүүдые бүтээхэ, арамнайла, наһа утадхалгын ном уншуулха, хурим түрэ хэхэ, андалдаа хэхэ, эдэй тэнгэри тахиха, шабар зуураха мэтын үйлэнүүдтэ найн. Зүгөөр гэрэй хуури табиха, малгай, хубсаһа эсхэхэ, шуһа ханаха, үхэр худалдаха, модо сабшаха, гүрэм уншуулха мэтын үйлэнүүдые тэбшэхээр. Энэ үдэр хүнэй үнэ абал, зол ушарха.

СПОРТ

СПОРТ

Сагаалса мэргэлтэ

ТУҢАЛХЫЕТНАЙ ХҮЛЭЭНЭБД

Монголой Улаан-Баатар хотодо сагаалса мэргэлтэ уласхоорондын мүрысөөн болобо. Ноябриин 18-24-нэй үдэрнүүд үнгэргэгдэн мүрысөөндэ манай технологическа университетэд залуушуудай суглуулагдамал команда хабаадласаба.

Зүүн Сибирийн технологическа гүрэнэй университетэд залуушуудай командын бүридэлдэ республикын мэдээ спортсменүүд оруулагдаһан байгаа. Эдэнэрнай хэд бэ гэхэ СССР-эй, Россин спортын мастернууд Алексей Миняев, Ян Хагдаев, Юлия Хуриганова гэгшэд болоно.

Мүрысөөнэй программада Олимпиин наадануудай 11 зур оруулагдаһан юм. Эндэ эршүүл 6, эхэнэрнүүд 5 зүйлөөр хөр мэргэнэе шалгалсаба.

Түрүүшын үдэрэй дүн хаража үзэхэдэ, манай команда түдөөлгшэд наһанандаа хүрэхэ буудабагүй. Жэшээнь, Алексей Миняев 50 метрэй зайһаа пистоледээр сагаалса мэргэлтэдээ, 5 очко абажа, гурбадахи дүн харуулаа. Энэ зайда сагаалса мэргэлтэд тус тустаа 60 номоор буудаһан юм. Мүн 50 метрэй зайһаа хэбтэ сагаалса буудаһан спортын мастерта кандидат Александр Бородин 584 очко абажа, хоёрдохи хуури эзэлбэ. Технологическа университетэдэ эдэе хоолой промышленностин факультетэдэ дэхи курсын оюутан А. Бородин саашадаа бээе наһа хорибол, ехэ амжалта туйлаха аргатай гэжэ мэргэлтэдэ, спорт ветеранууд найдана.

Аха дүү Монгол ороной командын гэгшүүд, уласхоорондын классай спортын мастер Мунхэрдэни түрүү хуури эзэлһэн байһа Технологическа университетэдэи электротехническэ факультетэд хоёрдохи курсын оюутад Александр Федотов, Андрей Васильчев гэгшэд энэ зүйлөөр мүрысөөхөө, 7-8-дахи хууринуудые эзэлбэ.

Хэбтээд, байма болон үбдэг дээрэлхэ пистоледээр сагаалса мэргэлтэн спортсменүүдэй дундаһаа Мунхэрдэни, Бородин гэшд түрүүшын хоёр хуури эзэлнэ. Эндэ манай мэргэн дүн хамта 11 очко абажа үрдһэн байха юм. Андрей Васильченко Александр Федотов хоёр 6-дахи, 8-дахи хууринуудые эзэлбэ.

Спортын мастер Алексей Миняев пневматическа пистоледэ 570 очко абажа, эрхимлээшье наа, түгэсхэдөө 0,6 очкогэ гэгэдэжэ, хоёрдохи хуурида гараба. Түрүүшын хууриие МНР уласхоорондын классай спортын мастер Ундралбат эзэлһэн байһа. Тэрэ Москвагай Ленинэй орденго физкультурна институт дүүргэһэн юм. Мүн пневматическа буугаар мэргэлтэдэи дундай Андрей Васильченко 560 очко абажа, МНР-эй спортын мастер норматив дүүргэһэн ба Буряад Республикын рекорд тогтооб байна.

Буряадай болон Монголой спортсменүүдэй дунда үнгэргэгдэ уласхоорондын мүрысөөн дээрэ Буряад Республикын спорт ветеран, Россин спортын мастер Яков Хагдаев пистоледээр буудахадаа, гурбадахи хуурида гараһан байгаа.

Хэдэн үдэрэй туршада үнгэргэгдэһэн мүрысөөнэй дүн гаргахы Монгол ороной спортсменүүд олон рекордуудые тогтооһон байһа юм. Хоёр ороной спортсменүүдэй дунда үнгэргэгдэһэн уласхоорондын энэ мүрысөөн хадаа Олимпиин нааданууд мүнхэдһөөр, мүн Советскэ Союзай Герой, Монголой Ард Республикын Баатар Г. К. Жуковай түрэлөөр 100 жэлэй ойнууд зориулагдаһан байжа, сугларашадай дунда ехэ омогорхол, байасхалан дэлгээ гэгшэ. Энээнһээ гадна Монголой Республика хүтэлбэриэлгшэд орон соогоо спорт хүгжөөхэ хэрэгтэ гол анхарал хандууддаг байна. Тиинхээ тус оронод Олимпиин нааданууд шангай хууринуудые эзэлжэ эрэлһэн спортсменүүд, дэлхэйн Ази кубогуудта хүртэһэн чемпионууд олон болоһонхой. Энэнь тэнайшаалтай.

60-аад онуудай үеэр хоёр ороноудай дунда хани барисаан спорт хүгжөөхэ хэрэгтэ хубитаана оруулаһан манай республикын ветеранууд П. П. Николаев, Ю. О. Жамбалов, Ц. В. Доржиев гэгшэдтэ Монголой мэргэн буудалгаар спортын ветеранууд үнэ зүрхэнэй баяр байсхалан хүргэнэ. Тиинхээ мэргэн буудалга хорилго, мүрысөө хэжэ байдаг спортсменүүд, илашгана ветеранууд хэтэдэ мүнхэжэһэн харилсаа холбоогоо нэргээжэ, ий мүрысөөнүүдые үнгэргэдэг болоёл гэжэ намда захиа хэв.

Дайнай, ажалай ветерануудай республиканска совет, Буряад Республикын мэргэн буудалгадай Федераци Эсгэ орон хамгаалгын дайнай, спортын ветерануудай дунда ий мүрысөөнүүдые үнгэргэжэ байха шухала удха шанартай хэмжэ ябуулгада наһалаа хандуулха бээ гэжэ ехэтэ найдана, хүлээн яаа.

Хоёр ороной арад зондо ходоодо найшаагдажа, дэмжэгдэж байдаг энэ мүрысөө "Алтан жасамнай" гэжэ нэрлээд, Сага харын найндэрнүүдтэ үнгэргөө наа, найн лэ нэн ха даа.

Зүүн Сибирийн технологическа университетэдэи дэргэдэ мэргэн буудалгаар байгуулагдаһан комплекс гурбан жэлэй турша өөрыгөө найн талаһаа харуулжа ябана. Спортсменүүдэй дунда Яков Хагдаев, Сергей Марменков, Юлия Хуриганова, И. Г. Молошиков гэгшэд Россин спортын мастернууд болоһонхой. Мөн комплексн баазада хотын хургуулинуудай хурагшад, технику училищинуудай оюутад ерэхэ, сагаалса мэргэлтээр бээ хорибол юм.

Тээсгэнэй манайда Монголой спортсменүүдэй түдөөлгшэ айлшаар ерэхэ, баазьемнай ехэтэ найшаагаа бэлэй. Тиин тэ дороо хэлсээ баталжа, хоорондоо мүрысөө үнгэргэхэ болоёл байгаабы.

Улаан-Баатар ошоходоо ерэхэ жэлһээ иимэ мүрысөө үнгэргэ байхаар дөхинаа хэлсээ баталһан байнабди. Энэ мүрысөө республикын мэргэн буудалгад хабаадласаха эрхэтэй.

Дайнай, ажалай, спортын ветеранууд, сагаалса мэргэлтэ Федераци гээд Буряад Республикын Правительствоо, Ард Хуралай депутатуудай найшаалтай энэ үүсхэлымнай дэмжэ туһалха бээ гээд найданаб.

Сагаалса мэргэлтээр Буряад Республикын Федераци түрүүлэгшын орлогш

(Газетымнай удаадахи дугаар декабрин 15-да гараха).

Эмхидхэн байгуулагшад - Буряад Республикын Президент, Арадай Хурал болон Правительство

Administrative contact information including: Редактор А. Л. АНГАРХАЕВ, Манай адрес: 670000, Улаан-Үдэ, Газетэ хэблэлэй 2 хуудан хэмжээтэй, "Республиканска типографи" гэгшэ АО-до газетэ хэблэгдэ.

Redaction phone numbers: Редакциин телефонууд: редакторай - 2-50-96, приёмнын - 2-54-54, редакторай орлогшын - 2-68-08, харюусалгата секретарин - 2-50-52, секретаридай - 2-62-62, таһагууд: үндэлгэһэн болон полигическэ асуудалнуудаар - 2-55-97 (даагшань), 2-61-35, 2-34-05, экономикын - 2-64-36 (даагшань), 2-63-86, 2-61-35, соёлой болон түүхын - 2-60-21 (даагшань), 2-57-63, залуушуудай, оюутанай ажабайдалай болон олоонингын хүдэлмэрини - 2-54-93 (даагшань), 2-69-58, мэдээлэл болон соносохой - 2-66-76, 2-67-81; корректорүүдэй - 2-33-61, компьютерна түбэй - 2-66-76.